

Inventering av häckande kustfåglar i Vellinge kommun

Tofsvipa, Eskilstorps ängar i maj 2019: Mattias Ullman

Verksamhetsrapport 2019

Rapporten kan beställas från:

FALSTERBO FÅGELSTATION

Fyren, Fyrvägen 35

239 40 FALSTERBO

Telefon: 040–47 37 03

e-post: falsterbo@skof.se

www.falsterbofagelstation.se

Finns även i digitalt format (pdf).

**Rapporten är sammanställd av:
Mattias Ullman, Falsterbo Fågelstation**

Falsterbo september 2019

Meddelande nr. 319 från Falsterbo Fågelstation

Sammanfattning

Denna rapport redogör för en inventering av samtliga havsstrandängsområden och öar i Vellinge kommun under häckningssäsongen 2019. I rapporten redovisas noterade arters beståndsutveckling sedan 1997 och för några ovanliga arter med sitt svenska huvudbestånd i Vellinge kommun sedan 1988.

Under året inventerades som vanligt 15 olika lokaler i kommunen vid vardera fyra tillfällen under perioden april–juni. Av de aktuella ”strandängsarterna” som vår inventering täcker hittades i år 2 022 par av 34 fågelarter häckande eller sannolikt häckande. Detta är en minskning med ca 400 par (- 17 %) jämfört med 2018. Vid årets inventering saknades två arter, vigg och storspov, som ingick i listan 2018. Den art som minskade överlägset mest var storskärv (återigen troligen pga att räv fanns ute på Eskilstorps holmar) och eftersom det förra året var den mest talrika arten påverkade det också totalsumman tydligt. Av de 36 arterna som häckade förra året, var det i år 19 arter som minskade och 11 som ökade (för övriga var beståndet oförändrat). Arter som ökade kraftigt var kentsk tärna, skrattmås och gräsand. Bland vadarna minskade tofsvipa, rödbena och större strandpipare marginellt, medan skärflicka och strandskata ökade lite. Årets totalsiffra på 2 022 par är den lägsta sedan 2008 (marginellt lägre än under åren 2012, 2013, 2014 och 2015).

I år saknades tyvärr pengar och vi var tvungna att göra en prioritering. Vi valde då att genomföra inventeringen för att inte bryta serien. Det medförde att vi inte kunde bevaka reservatsgränserna och vi vet inget om eventuella överträdelser (människor, hundar, båtar) denna sommar. Förra året noterades 362 överträdelser vid reservatsgränserna.

Förslag på åtgärder som kan förbättra förutsättningarna för strandängsfåglarna är överlag de samma som i föregående rapporter (Ullman 2017 och Ullman 2018).

Innehållsförteckning

Inledning	5
Inventeringsmetodik och redovisningsform	7
Inventeringsresultat	8
Knölsvan, grågås, vitkindad gås	9-11
Gravand, snatterand, kricka	12-14
Gräsand, årta, skedand	15-17
Ejder, småskrake, smådopping, grähakedopping	18-20
Storskarv, brun kärrhök, ...	21-23
Vattenrall, Rörhöna, sothöna	24-26
Strandskata, skärflicka, större strandpipare	27-29
Tofsvipa, sydlig kärrsnäppa, rödbena	30-32
Skrattmås, fiskmås	33-34
Silltrut, gråtrut, havstrut	35-37
Skräntärna, silvertärna, fisktärna	38-40
Kentsk tärna, småtärna	41-42
Våra lokaler	43
Förslag till åtgärder	44
Predation, skyddsjakt och dämmen	46
Väder och vattenstånd	48
Förändring av habitat	49
Tack	52
Referenser	53

Appendix

Resultat per art och lokal strandängsinventeringen 2018

Resultat per art strandängsinventeringen 1997 - 2018

Kommentarer från inventerare

Inledning

Vellinge kommun och angränsande kust har en unik kustfågelfauna, till följd av de speciella biotoper med betade strandängar, sandrevlar och moränöar som präglar området. Miljöerna är unika i Sverige. Femton olika lokaler eller delområden (se figur 1 nedan) inventeras årligen för att övervaka hur våra "strandängsarter" (och indirekt även naturen) mår. Dessa områden påverkas ständigt av havsströmmar, vågrörelser, väder och mänskliga aktiviteter. Speciella strömförhållanden i de grunda havsområdena medför dessutom unika möjligheter att studera tillfälliga landbildningar och dessas inverkan på fågelpopulationerna inom överskådlig framtid. Den totala ytan av sådana biotoper i Sverige och övriga Nordvästeuropa har minskat successivt på grund av exploatering och upphörd hävd, vilket får till följd att de kvarvarande områdenas betydelse ökar för många arters fortsatta existens.

Figur 1. Lokaler inventerade på kustfåglar årligen 1997–2018, och delvis 1988–1996.

Fredshög (FH),
Ängsnäset (ÄN),
Måkläppen (MÅ),
Södra Flommen (SF),
Norra Flommen (NF),
Skanörs revlar (SR),
Knösen (KN),
Inre Höllviken (IH),
Östra Höllviken (ÖH),
Lilla Hammars näs (HN),
Inre Fotevikens ängar (IF),
Vellinge ängar (VÄ),
Eskilstorps ängar (EÄ),
Eskilstorps holmar (EH)
Gessie ängar (GÄ)

De områden som även är belagda med beträdnadsförbud under fåglarnas häckningstid är Måkläppen, Skanörs revlar, Ängsnäset, Lilla Hammars näs och Eskilstorps holmar.

Falsterbonäset och Foteviksområdet är klassat som objekt nummer 1 på den svenska "CW-listan" (CW = Convention on Wetlands) över internationellt viktiga våtmarksområden (Larsson & Lindahl 1989). Området ingår även i EU:s ekologiska nätverk av

skyddade områden, Natura-2000 (t.ex. <http://www.naturvardsverket.se/natura2000>), och dessutom i ett mer omfattande Ramsar-område (Larsson & Lindahl 1989), som utgör ett av de internationellt värdefulla våtmarksområden, som Sverige förbundit sig att skydda. Vidare är nästan all kust i Vellinge kommun avsatt som naturreservat (se www.vellinge.se/bygga-bo-miljo/natur/naturreservaten).

Inom EU pågår ett arbete för att skydda viktiga naturområden bl.a. genom s.k. LIFE projekt (se t.ex. Eldridge m.fl. 2007). Därmed kan EU bidra med ekonomiskt stöd till biotopvård, t.ex. upprätthållande av betesdriften på strandängarna, vilket bl.a. skedde genom projektet LIFE-BaltCoast (www.life-balt-coast.eu). Natura 2000-områdena ska samtidigt göras tillgängliga för turism. För att sådan turism skall vara "hållbar" och inte störa fåglar eller andra djur, krävs en grundläggande kännedom om djurlivet och dess villkor och där spelar vår inventering en mycket stor roll.

Sedan 1988 har Falsterbo Fågelstation inventerat häckande kustfåglar i de fem fågelskyddsområdena Måkläppen, Skanörs revlar, Ängsnäset, Lilla Hammars näs och Eskilstorps holmar i Vellinge kommun. Därtill har de i Sverige sällsynta arterna skärfläcka, svartbent strandpipare, sydlig kärrsnäppa och småtärna inventerats i hela kommunen. Under årens lopp har svartbent strandpipare försvunnit som häckfågel (sista häckningen 2006) och kärrsnäppan minskat kraftigt (ca -90 %). De övriga två har däremot ökat något.

Naturvårdsverket startade 1997 ett övervakningsprogram för det marina reservatet Falsterbohalvöns Havsområde med underlag bl.a. från inventeringarna 1988–1996 (Karlsson & Malmhagen 1997). I detta övervakningsprogram ingår även en årlig häckfågelinventering av strandängar och öar, som utförs av Falsterbo Fågelstation. Således har i princip hela kusten i Vellinge kommun inventerats de senaste 23 åren. Detta har gett en mer heltäckande resultatbild, eftersom många fåglar, t.ex. merparten av vadarna, tidigare häckade utanför fågelskyddsområdena. Numera är kuststräckan från Lilla Hammars näs norröver till Klagshamnshalvön avsatt som naturreservat (Enander & Carlsson 2011), varefter nästan alla kustfåglar häckar inom skyddade områden.

I denna rapport redovisas resultatet av 2019 års övervakning och häckfågel-inventering. I rapporten har vi valt att lägga uppgifter om väder och detaljerade inventeringsuppgifter i appendix.

Inventeringsmetodik & redovisningsform

Årets inventeringar har i huvudsak följt samma metodik som tidigare (t.ex. Karlsson & Ehnbom 2013). Således gjordes fyra delinventeringar, jämnt utspridda från slutet av april till mitten av juni (v. 16–24). Avsikten med det fjärde besöket var i huvudsak att kontrollera häckningsutfall och eventuella sena häckningar. Tillstånd att besöka områden med beträdnadsförbud erhölls från Länsstyrelsen Skåne genom samråd. På

Måkläppen gjordes dock bara två besök (21 maj och 16 juni) men kompletterande uppgifter har erhållits via observationer från Nabben.

I övrigt har kompletteringar gjorts i samband med den regelbundna tillsynen av naturreservaten (1–3 gånger i veckan), som utförs på uppdrag av Vellinge kommun, men med den skillnaden att observatören då inte gått in i områden med beträdnadsförbud. På Falsterbonäset utförs räkningar av rastande fåglar en gång i veckan av Falsterbo Fågelstation och även då har naturligtvis observationer av häckande fåglar antecknats. Det innebär att vissa områden besökts oftare än andra. I årets rapport har vi valt att i de flesta fallen ta med de par som bedömts häcka av inventerarna, som gjorde de fyra ordinarie besöken, men har i text lagt till andra insamlade uppgifter.

Vid varje besökstillfälle har samtliga observationer av potentiella häckfåglar antecknats på besökskartor. Detta i kombination med bofond och/eller observerade beteenden som tyder på häckning har sedan legat till grund för beståndsuppskattningar. Som bas har normerna i BIN-Fåglar (SNV 1978) följts för att uppskatta antalet häckande par. Någon aktiv boletring har inte gjorts för flertalet arter. Vid inventering av kolonihäckare har dock bon (och inte fåglar)räknats. Antalet häckande par av icke kolonihäckare baseras på bedömt antal permanenta revir och således inkluderas både säkra och troliga häckningar. Det är inventeraren som har avgjort om ett par kan tänkas ha häckat i området eller inte.

En möjlig felkälla är byte av inventerare, t.ex. om en van inventerare byts mot en oerfaren. Vi eftersträvar därför att om möjligt behålla samma inventerare och att vid eventuellt byte låta den avgående och den tillträdande inventeraren gå tillsammans under det första inventeringstillfället.

Någon *systematisk* kontroll av häckningsresultaten ingår inte i direktiven. En sådan uppföljning kräver en mycket tätare besöksfrevens och därmed ökar såväl störningsrisken som kostnaderna. De ungar som av slump iaktagits vid inventeringarna, liksom vid de veckovisa rastfågelräkningarna på Falsterbonäset, har däremot noterats.

Inventeringarna 2019 utfördes av Fredrik Haas (Gessie ängar), Nils Kjellén (Måkläppen, Norra Flommen, Lilla Hammars näs, Inre Foteviken och Eskilstorps holmar), Kerstin Norrman (Östra Höllviken), Sophie Enbohm (Södra Flommen), Mattias Ullman (Skanörs revlar, Eskilstorps ängar och Vellinge ängar), Joakim Hagström (Ängsnäset), Claes Larsson (Knösen), Christer Landgren (Inre Höllviken) samt Peter Öhrström (Fredshög).

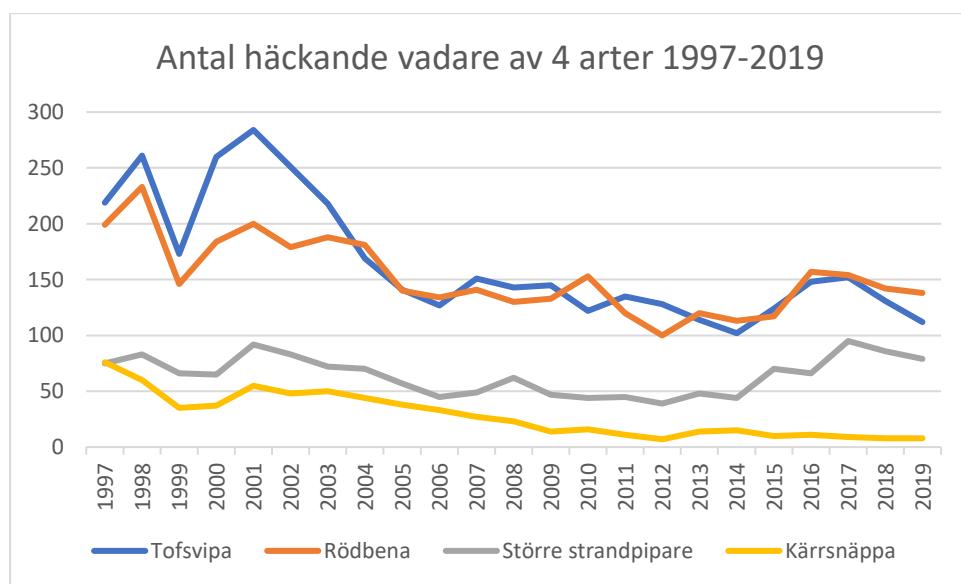
Inventeringsresultat år 2019

Totalt hittades 2 022 häckande eller sannolikt häckande fågelpar av 34 arter i de inventerade områdena. Detta är en minskning med ca 400 par jämfört med föregående år och totalsumman är också den lägsta sedan 2008. Under de flesta av åren 1998–2006 noterades mer än 3 000 häckande par och rekordåret 2002 faktiskt hela 4 025 par. Den här typen av statistik säger naturligtvis inte allt, då kraftig minskning hos t.ex. en eller två talrika arter drar ner helheten även om många andra arter ökat.

Av de 36 arter som anträffades förra året, saknades 2 i årets inventering; vigg och storspov. Av de 34 arterna i år, var det 11 arter som ökade och 19 arter (övriga 4 var oförändrade) som minskade jämfört med 2018.

Positivt under året var att områdena runt Södra och Norra Flommen fortfarande går bra. Nya individer och arter tycks fortfarande flytta in till det "el-instängslade" området runt Landgrens holme och flera arter har ökat tydligt här de senaste åren.

Svartbent strandpipare och brushane har försvunnit helt från området de senaste 30 åren och det finns en stor risk att åtminstone den sydliga kärrsnäppan också går samma öde till mötes.

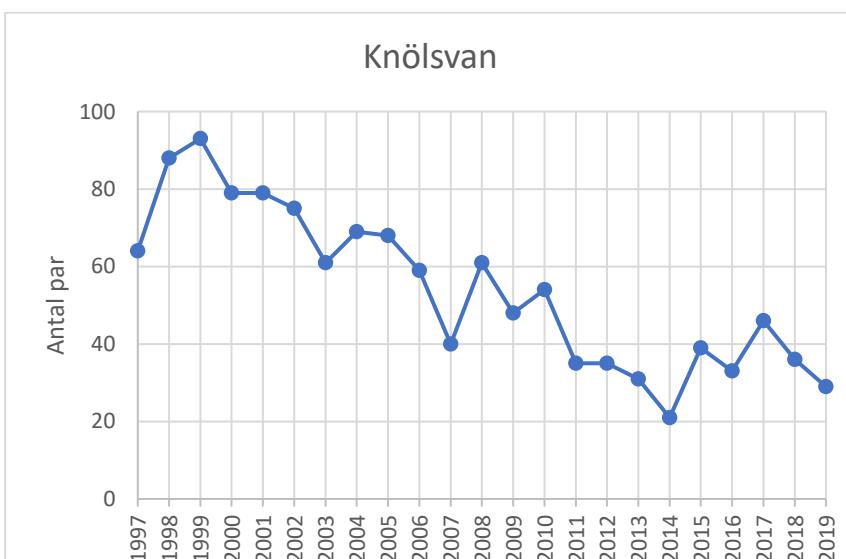
Figur 2. Antal häckande par tofsvipa, rödbena, större strandpipare och kärrsnäppa under åren 1997–2019 i vår inventering. Notera hur lika kurvorna är för de två förstnämnda arterna och i viss mån även för större strandpipare. Huvudsaklig anledning till denna korrelation är predationen. De flesta år blir lite mer än hälften av alla vadarrägg uppätta innan de kläcks. Den sydliga kärrsnäppan, med i princip hela den skånska populationen i Vellinge kommun, har minskat med ca 90 % sedan början på 1990-talet och läget är minst sagt akut.

Knölsvan *Cygnus olor* 29 par

Foto: Mattias Ullman

Påträffades i år på en lokal mer än under 2018, men antalet par minskade ändå från 36 till 29. Beståndet har varit ganska jämnt sedan år 2011, men antalen numera är ändå bara hälften av antalen i slutet på 1990-talet. Bottenrekordet gjordes år 2014 med endast 21 par noterade. I Skåne har arten en stabil population på ca 500 par. I Sverige totalt sett har arten ökat under aktuell period. Lite färre knölsvanar häckar numera i inlandet och fler och fler häckar i kustområden.

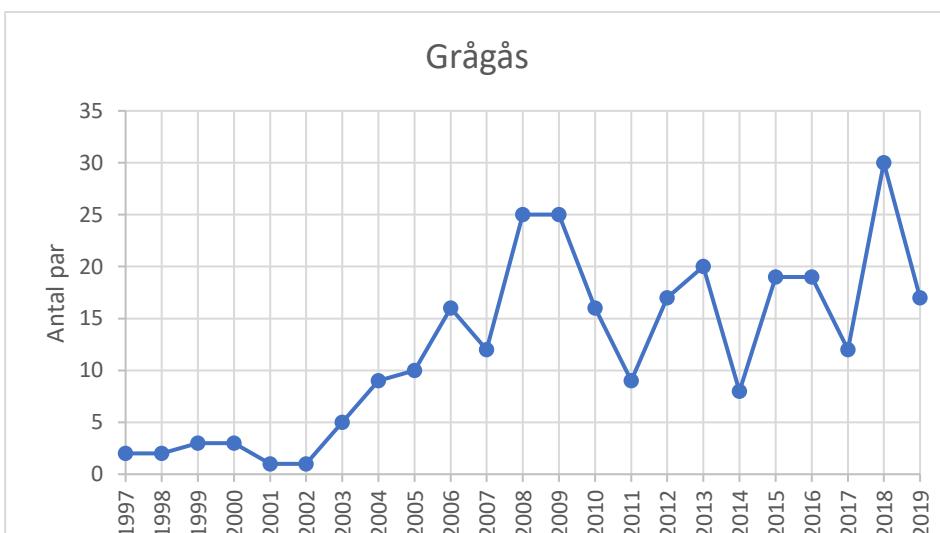
Figur 3. Antal häckande par knölsvan i vårt område 1997–2019.

Grågås *Anser anser* 17 par

Foto: Mattias Ullman

Minskade kraftigt från förra årets rekordnotering på 30 par, ner till 17. Antalet rutor med häckande grågås var i år också bara 7 jämfört med förra årets 11. Trots detta är 17 par en god siffra på längre sikt. På många håll ökar grågåsen lavinartat och arten är egentligen inte särskilt viktig för våra betade strandängar. Det moderna jordbruksmetoden innebär att det blir lättare att hitta mat under vintermånaderna och detta kan i sin tur innebära att de hinner med fler kullar per sässong, vilket skyndar på ökningen. Arten har i många områden blivit så talrik att den (och vissa andra gäss) ibland innebär problem för markägare med förstörd och/eller uppäten gröda.

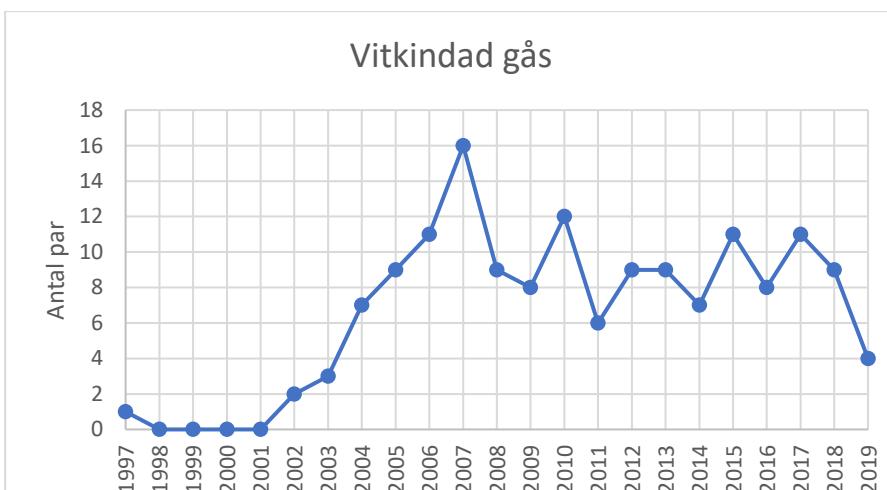
Figur 4. Antalet häckande par grågås i vårt område 1997–2019.

Vitkindad gås *Branta leucopsis* 4 par

Foto: Mattias Ullman

Minskade i år igen ner till låga 4 par, fördelade på 4 lokaler kring Foteviken. Sedan 1997 har arten ökat markant både i Skåne och i Sverige. Vitkindad gås var från början en arktisk art och populationen i sydvästra Skåne härstammar troligen delvis från rymlingar från Malmös parker. Liknande utveckling har konstaterats i många andra delar av Sverige, där parkfåglar kommit i kontakt med vilda (arktiska) gäss, som stannat och häckat. Parkerna i Malmö har fördelen att fåglarna där slipper räv (och andra rovdjur), men det är rimligt att den vitkindade kommer att fortsätta öka i vårt område också.

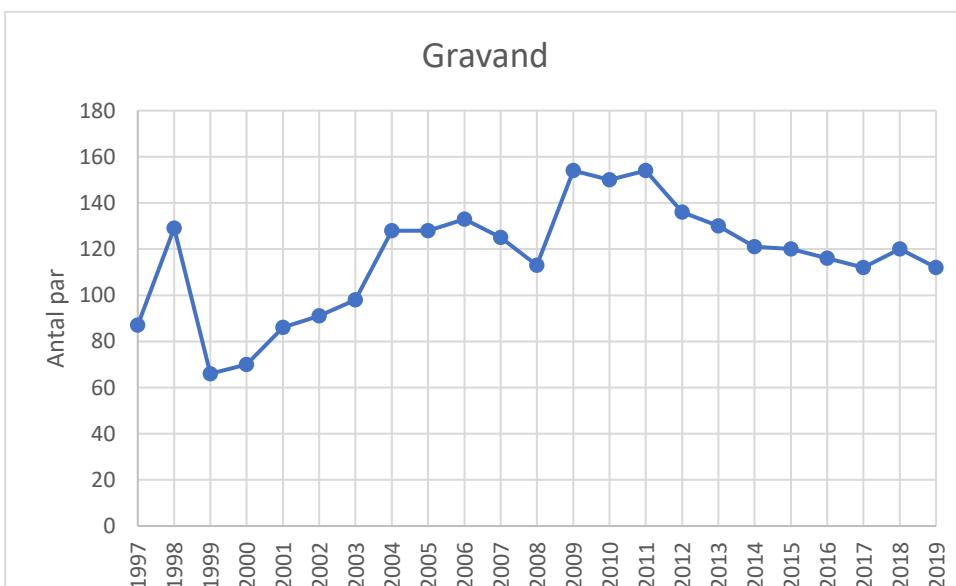
Figur 5. Antalet häckande par vitkindad gås i vårt område 1997–2019.

Gravand *Tadorna tadorna* 112 par

Foto: Mattias Ullman

Minskade lite, från 120 par ner till 112 par. Dock noterades den i år på 12 lokaler, än mer än förra året. Bästa lokal var som vanligt Inre Foteviken, även om den minskade där. Gravanden kan vara svårinverterad då de ofta samlas i flockar även under häcktid och de kan också välja att gå till häckning sent på säsongen. Arten har under aktuell period ökat försiktigt i både Skåne och Sverige. I Skåne är en stor andel av de ca 3 000 paren inlandshäckare. I övriga Sverige finns den framför allt i kustområden.

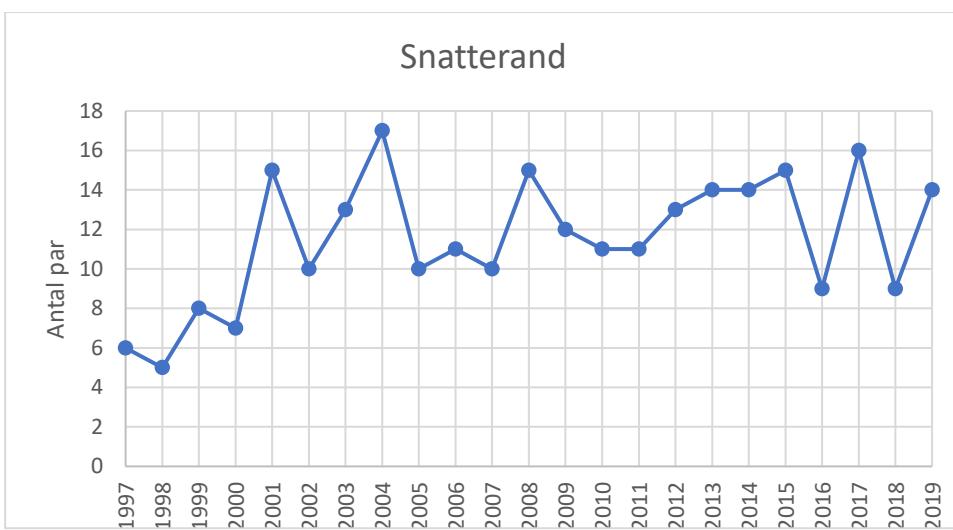
Figur 6. Antalet häckande par gravand i vårt område 1997–2019.

Snatterand *Anas strepera* 14 par

Foto: Mattias Ullman

Ökade tydligt i år, nästan upp till den höga siffran år 2017. Klart bästa lokaler var Inre Foteviken och Hammars näs, med 5 respektive 4 par. Generellt ökar arten starkt både i Skåne och Sverige. Så sent som 1994 bedömdes faktiskt bara ca 15 par häcka i hela Skåne. Vellinges kust var ett av de första områden där arten etablerade sig i Skåne, men idag sker ökningen snabbast i inlandet och i anlagda våtmarker.

Figur 7. Antalet häckande par snatterand i vårt område 1997–2019.

(Bläsand *Anas penelope* 0 par)

Arten har angetts som (troligen) häckande i vissa rapporter tidigare. I år sågs både en hane och en hona på Eskilstorps ängar hela maj och juni, men de har bedömts som översomrande individer snarare än häckande. Den senaste kända säkra häckningen i Skåne är från 1965 (Kristianstad).

Kricka *Anas crecca* 2 par

Foto: Mattias Ullman

Minskade i år ner till mer normala 2 par. Ett par vardera noterades vid Vellinge ängar och Hammars näs. År 2012 bedömdes hela sex par häcka i vårt område, men arten har också uteblivit helt fem av åren (senast 2015). Vissa nordliga häckare dröjer sig kvar i vårt område in i maj och vissa börjar röra sig söderut redan i juni, vilket gör att denna art är lite mer svårinventerad (och svårbedömd) än de flesta. På sikt kan minskad jakt leda till att änder blir mindre skygga och de kanske då också etablerar sig i södra Skåne.

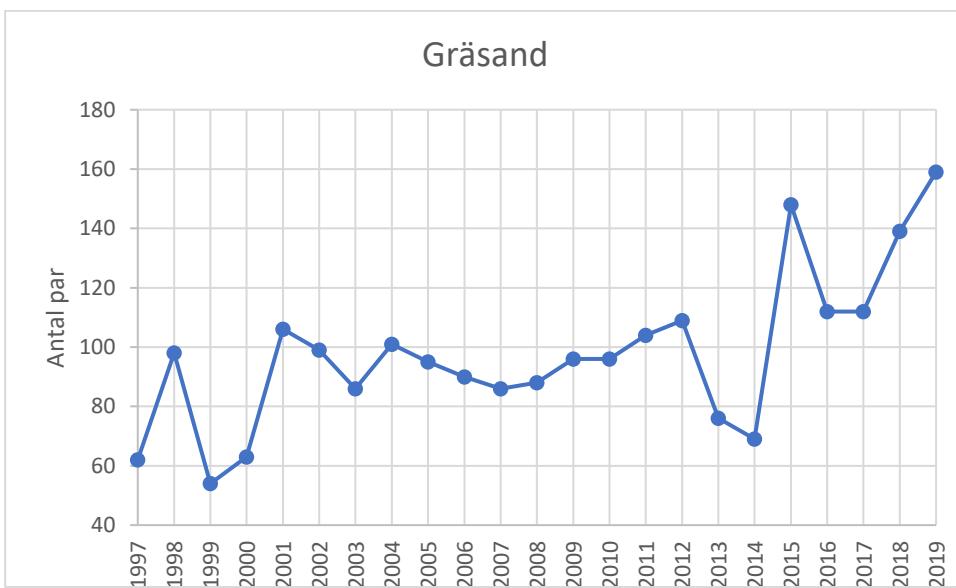
Figur 8. Antalet häckande par kricka i vårt område 1997–2019.

Gräsand *Anas platyrhynchos* 159 par

Foto: Mattias Ullman

Ökade i år igen upp till 159 par, vilket också är den högsta siffran i vår serie. Arten noterades i år på samtliga lokaler utom en. Norra Flommen var klart bäst med 62 par och därefter följde Knösen med 25. Gräsand är den minst biotopkänsliga anden av alla i Europa och den har på många håll etablerat sig nära människan. Arten ökar generellt i hela Sverige och många nya anlagda dammar och våtmarker, liksom mildare vintrar och i många områden minskad jakt gynnar arten.

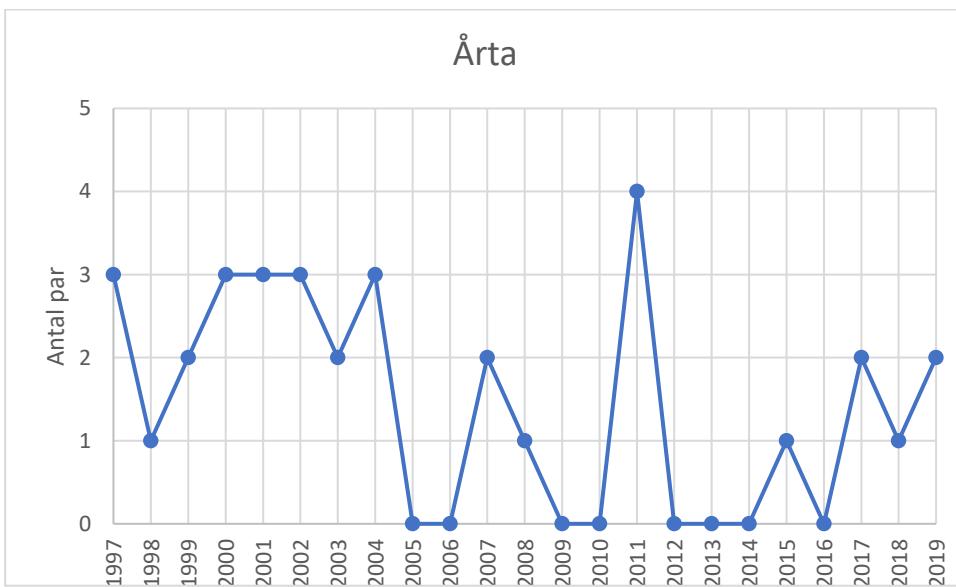
Figur 9. Antalet häckande par gräsand i vårt område 1997–2019.

Årta *Anas querquedula* 2 par

Foto: Mattias Ullman

Noterades i år med vardera ett par på Måkläppen och på Vellinge ängar. Sedan serien startade 1997 har årtan bedömts som häckande tretton av åren och uteblivit sex. Maxsumma var 2011 då fyra par bedömdes häcka. Eftersom antalen är så små, är det svårt att hitta tydliga trender i vår inventering, men möjliggör kan man ana en liten minskning. Årtan är vår mest ovanliga och undanskymda simand och den anses minska försiktigt i Skåne.

Figur 10. Antalet häckande par årta i vårt område 1997–2019.

Skedand *Anas clypeata* 10 par

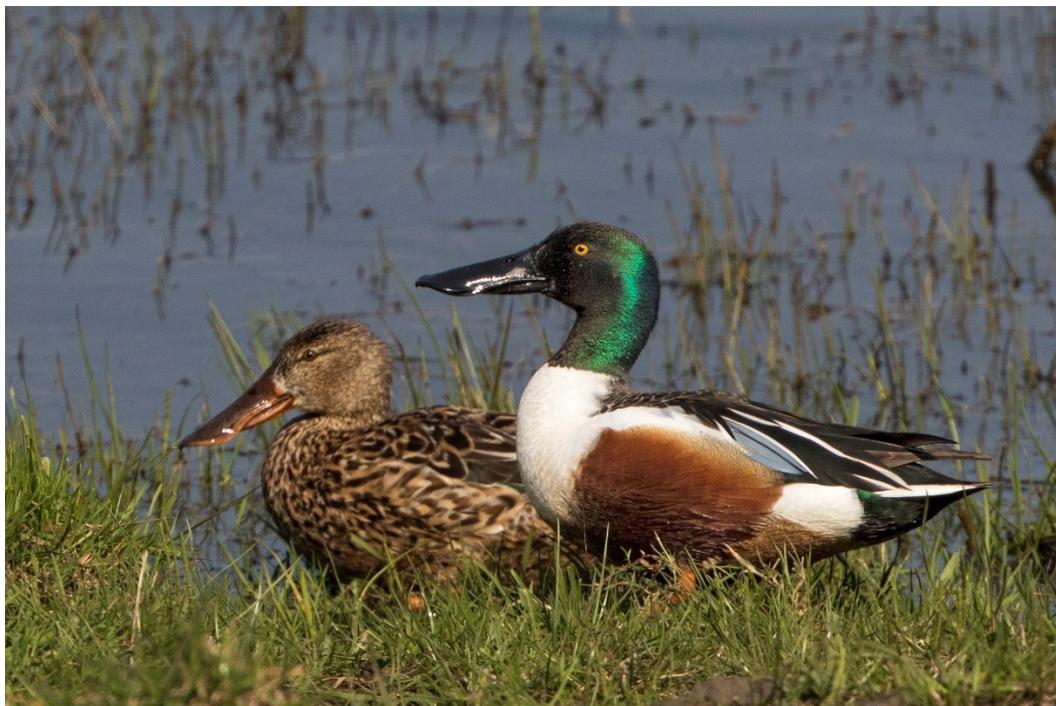
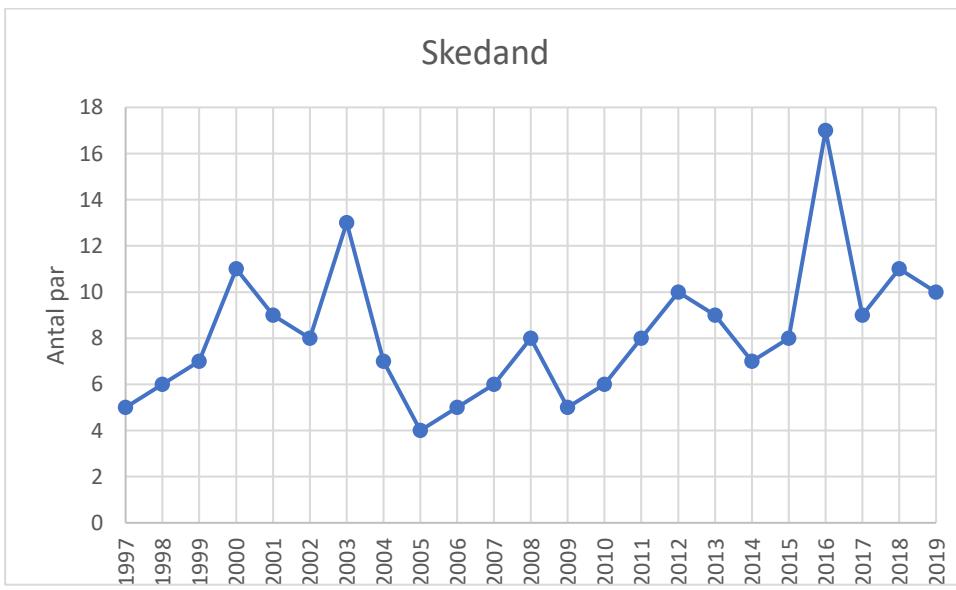

Foto: Mattias Ullman

Noterades i år på en lokal mer än under föregående år, men ändå mindre totalt sett. 10 par är ändå en ganska god siffra. Bästa lokal var Lilla Hammars näs med 3 par. Skedanden har ökat en aning sedan vår inventering startade. Arten har en relativt jämn förekomst både i Skåne och Sverige under de senaste 30 åren.

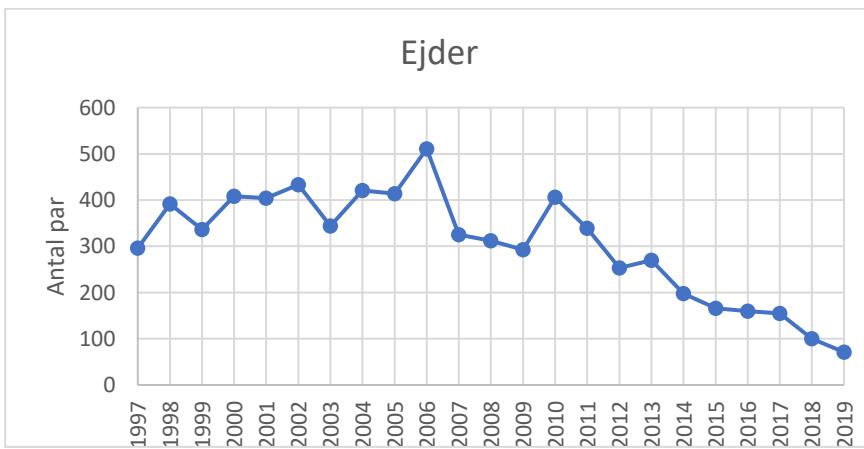
Figur 11. Antalet häckande par skedand i vårt område 1997–2019.

Ejder *Somateria mollissima* 71 par

Foto: Mattias Ullman

Minskade tydligt igen, med ca 30 % (och det är mycket för en så pass talrik art). Noterades dessutom i år bara på 7 lokaler, jämfört med 9 förra året. En mycket stor andel av vårt bestånd fanns som vanligt ute på Eskilstorps holmar och på Näsholmarna. Antalet ejder i vår inventering har minskat mycket kraftigt sedan början på 2000-talet och arten minskar generellt både i Skåne och i Sverige. Exakt vad som ligger bakom minskningen anses inte klarlagt men troligen är ändrade näringförhållanden och sämre födotillgång i Östersjön och Öresund en del av förklaringen. Högre havstemperatur på vintern och lägre salthalt i Östersjön anses t.ex. ge betydligt mindre musslor. Dock har ejdern inte minskat lika mycket i Danmark, t.ex. på närliggande Saltholm. Ejdern är upptagen i kategorin sårbar (VU) på den svenska rödlistan (Westling 2015) och årets summa är (återigen) den lägsta i serien.

Figur 12. Antalet häckande par ejder i vårt område 1997–2019.

Småskrake *Mergus serrator* 20 par

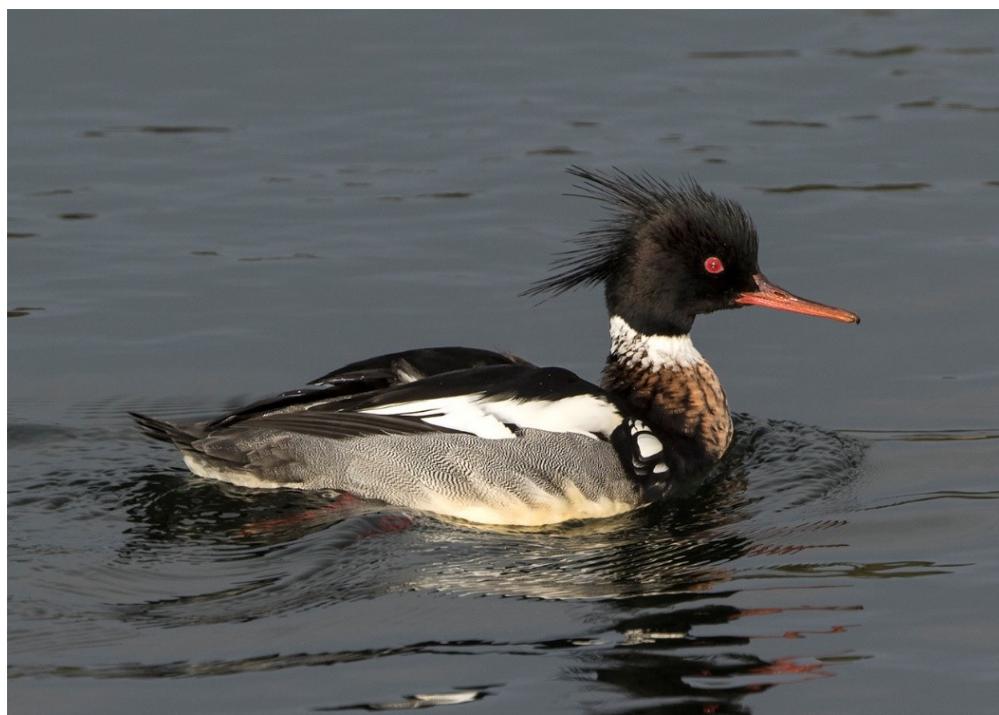

Foto: Mattias Ullman

Ökade försiktigt med ett par jämfört med både 2018 och 2017, men återfanns ändå i år bara i 5 rutor. Överlägset flest par fanns på Hammars näs (Näsholmarna). Arten har minskat en aning sedan vår serie startade. Generellt har småskraken minskat något i Skåne under aktuell period, medan den ökat försiktigt i resten av Sverige.

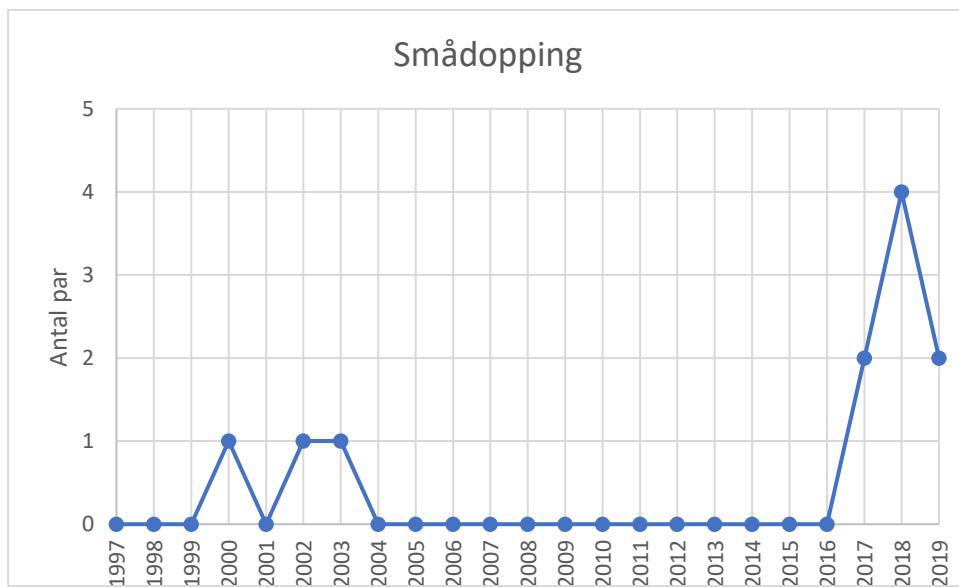
Figur 13. Antalet häckande par småskrake i vårt område 1997–2019.

Smådopping *Tachybaptus ruficollis* 2 par

Foto: Magnus Ullman

Lokalerna i år var de samma som under 2018, Södra och Norra Flommen, men i år däremot bara med ett par vardera. Tidigare har smådoppingen faktiskt bara bedömts häcka här 5 av åren och 2 par är fortfarande klart över medel. Arten har gått framåt tydligt i Skåne de senaste 30 åren. En mycket stor del av populationen häckar i näringrika dammar och småsjöar i inlandet.

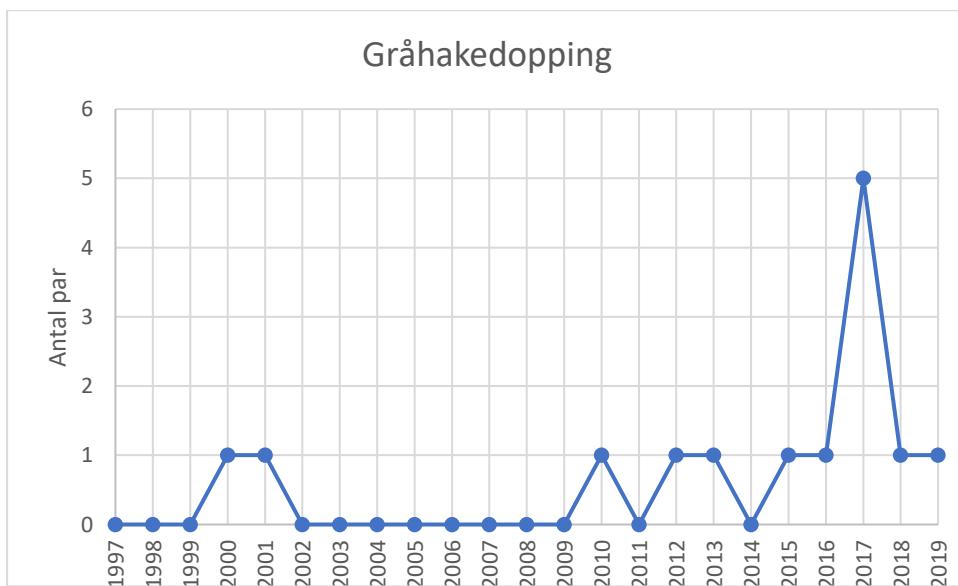
Figur 14. Antalet häckande par smådopping i vårt område 1997–2019.

Gråhakedopping *Podiceps grisegena* 1 par

Foto: Mattias Ullman

Årets enda par fanns vid Södra Flommen; alltså precis samma utfall som år 2018. I vår serie har arten bedömts häcka nio år tidigare och då med 1–5 par, men har också uteblivit helt vissa år. Arten är snabb på att etablera sig i nya näringssrika småvatten, men tycks ofta lika fort bli utkonkurrerad, t.ex. då det vandrar in fisk. Arten ökar generellt både i Skåne och i övriga Sverige. Gråhakedoppingen häckar framför allt i inlandet och biotoperna i vårt område passar inte arten helt, så det känns inte troligt att den etablerar sig på många lokaler.

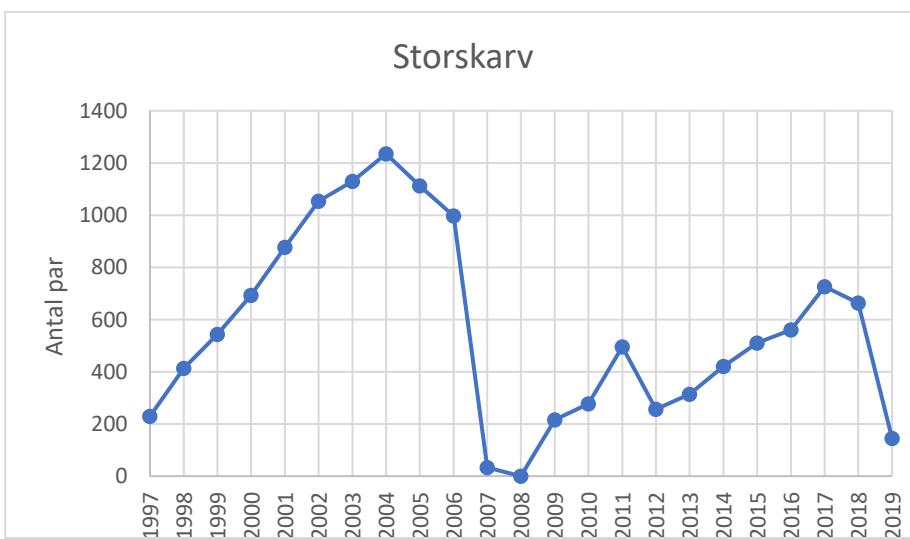
Figur 15. Antalet häckande par gråhakedopping i vårt område 1997–2019.

Storskav *Phalacrocorax carbozinensis* 145 par

Foto: Mattias Ullman

Minskade kraftigt, med hela 78 %, från föregående år. Dessutom fanns det även i år en räv ute på Eskilstorps holmar, så föryngringen var mycket dålig eller obefintlig. Årets antal är det lägsta sedan 2008, då arten uteblev helt. Varför antalen skiftar så kraftigt mellan olika år är inte helt klarlagt, men rävens närvaro påverkar säkerligen.

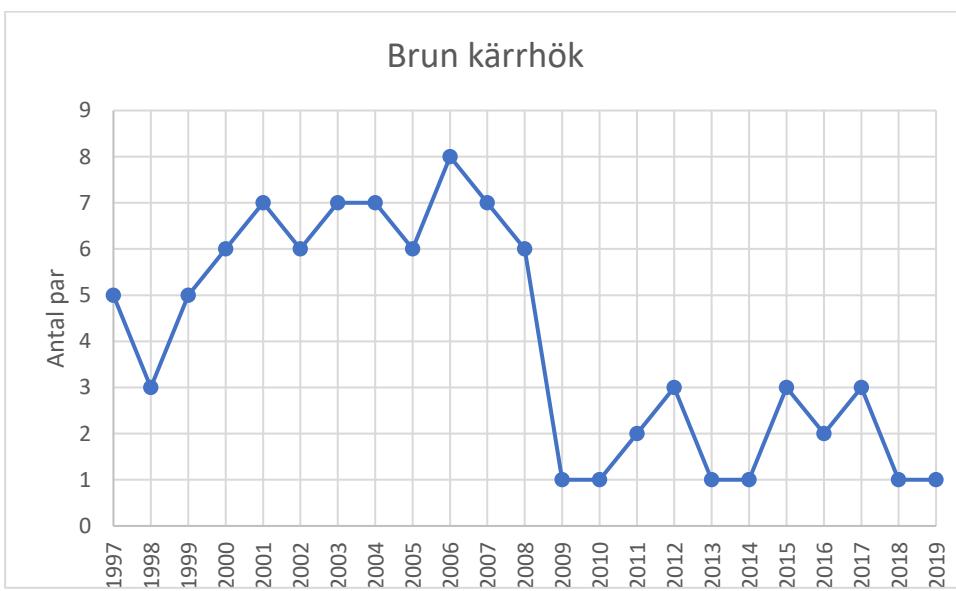
Figur 16. Antalet häckande par storskav i vårt område 1997–2019.

Brun kärrhök *Circus aeruginosus* 1 par

Foto: Mattias Ullman

Samma visa som år 2018, ett par fanns vid Inre Foteviken. Har annars noterats med 1–3 par årligen i vår inventering sedan 2009, men minskat lite sedan början av 2000-talet. I inlandet kan de lägga sina bon i stora (ostörda) sädесfält, men i vårt område kräver de nog vassar för att häcka. Har i övrigt ökat markant sedan år 1990 och varit stabil de senaste tio åren både i Skåne och Sverige.

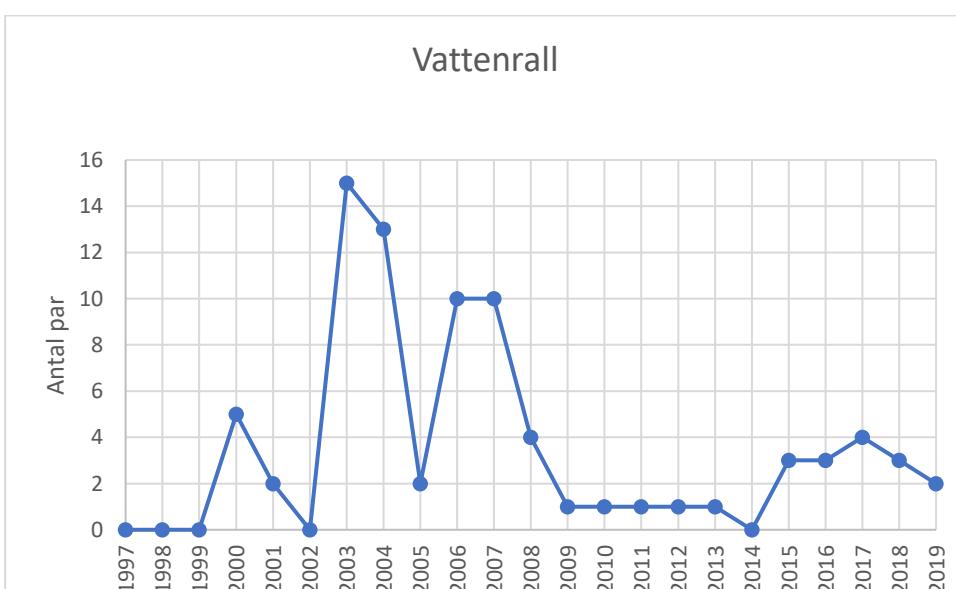
Figur 17. Antalet häckande par brun kärrhök i vårt område 1997–2019.

Vattenrall *Rallus aquaticus* 2 par

Foto: Mattias Ullman

Noterades i år med 1 par vid Södra Flommen och 1 par vid Gesssie ängar, vilket är 1 par sämre än föregående år. Vattenrall spelar normalt nattetid och är i övrigt svårinventerad, då den gömmer sig i stora vassar. Det är därför rimligt att den faktiskt finns på ytterligare lokaler hos oss. I vår serie har den minskat tydligt sedan början på 2000-talet, men det är oklart varför. Arten har generellt ökat lite i södra Sverige de senaste 30 åren. I vår serie har den minskat sedan början av 2000-talet, även om en liten återhämtning skett de senaste tre åren. Skapande av nya våtmarker samt relativt milda vintrar bör kunna gynna denna undanskymda art.

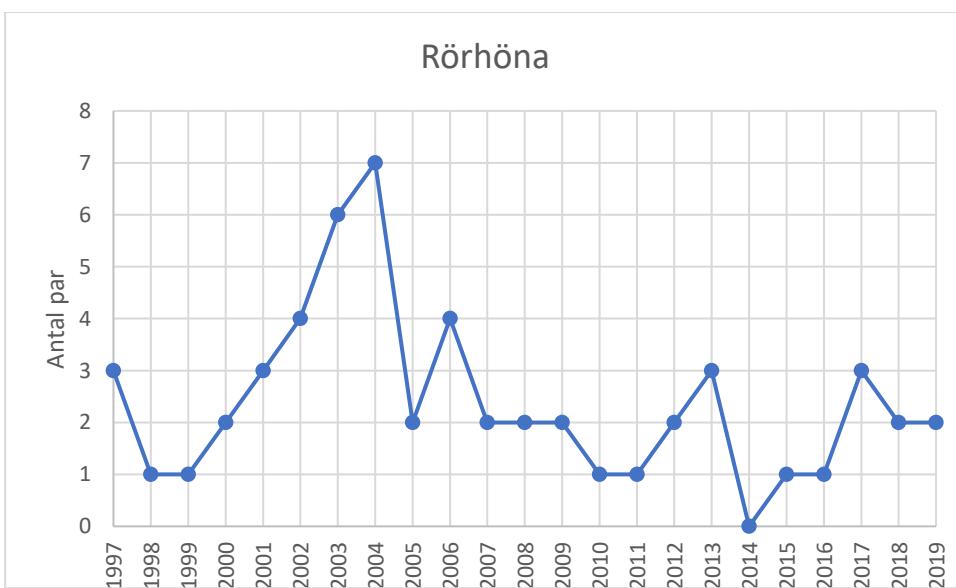
Figur 18. Antalet häckande par vattenrall i vårt område 1997–2019.

Rörhöna *Gallinula chloropus* 2 par

Foto: Mattias Ullman

Samma resultat och lokaler som föregående år; ett par vardera fanns vid Knösen och Norra Flommen. Har noterats med 0–7 par i vår serie sedan starten 1997. Populationen är stabil i både Skåne och Sverige. I vårt område är arten starkt knuten till vass, där den kan gömma sig, men en viss invandring har också skett till städer (t.ex. till dammar i parker) i modern tid.

Figur 19. Antalet häckande par rörhöna i vårt område 1997–2019.

Sothöna *Fulica atra* 52 par

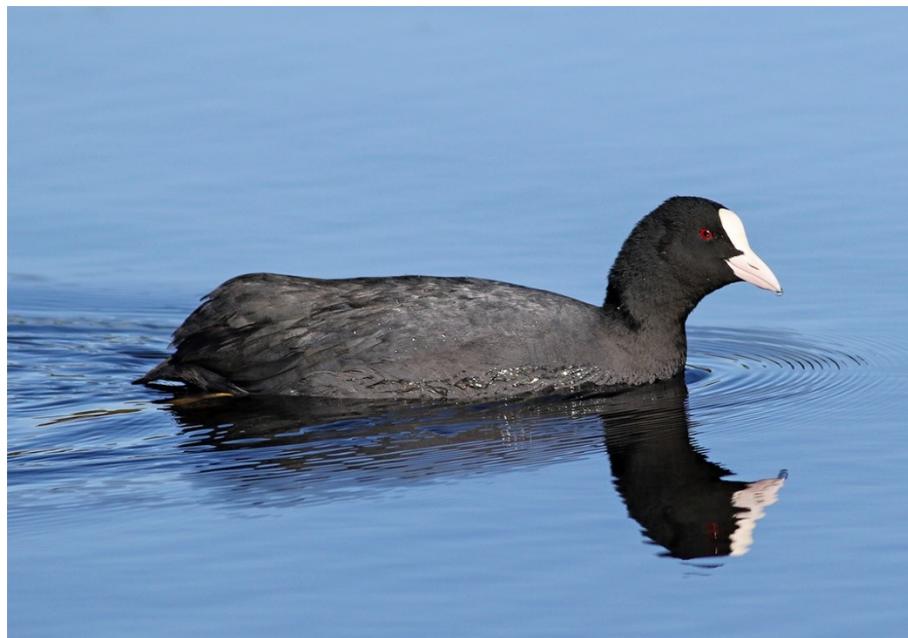
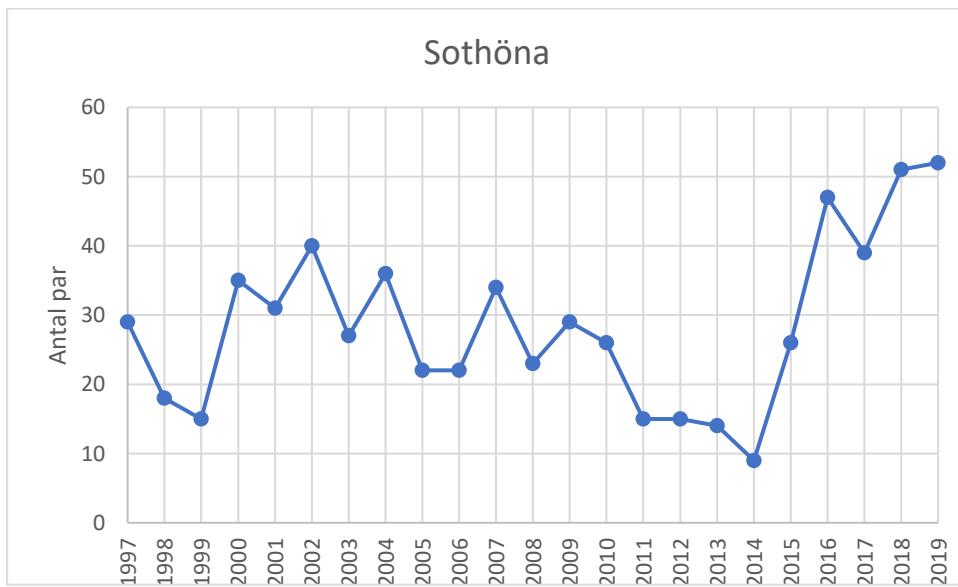

Foto: Mattias Ullman

Ökade marginellt med 1 par jämfört med förra året. Påträffades i år på 6 olika lokaler och det var framför allt Ängsnäset som ökade i antal. Södra Flommen var dock bästa lokalen även i år. Ett enda par noterades vid Foteviken. 52 par är den högsta siffran hittills i vår serie för sothönan. Ökar generellt både i Skåne och Sverige.

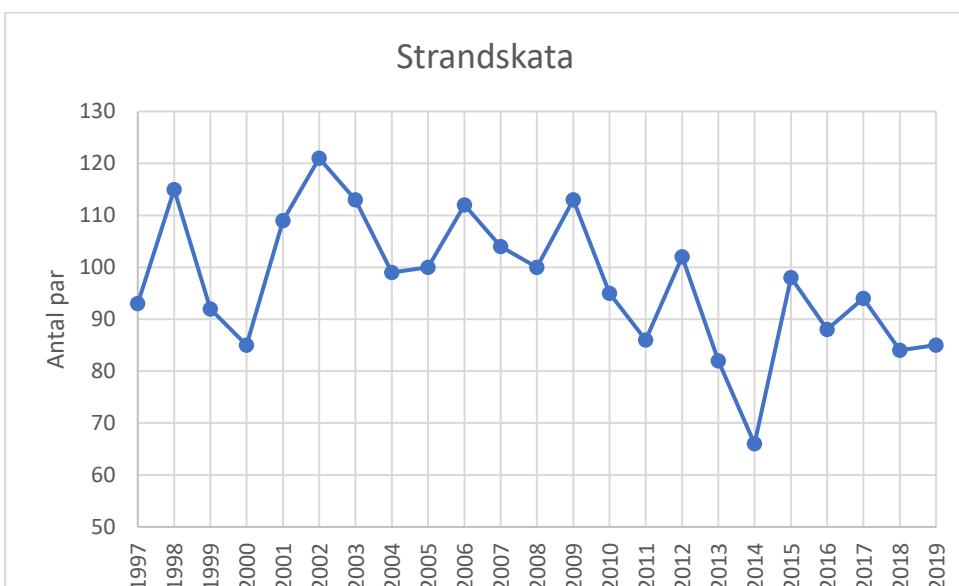
Figur 20. Antalet häckande par sothöna i vårt område 1997–2019.

Strandskata *Haematopus ostralegus* 85 par

Foto: Mattias Ullman

Arten fanns i år på 14 lokaler av 15 i vår serie (och uteblev endast på Skanörs revlar). Den ökade marginellt med 1 par, men arten har ändå minskat en aning sedan början på 2000-talet. Jämfört med tofsvipa och rödbena går strandskatan ofta till häckning sent på året (juni) och eventuella ungar ses därför sällan i vår inventering. Även i år fanns flest par på Näsholmarna och Norra Flommen. Både i Skåne och i Sverige har arten ökat en aning de senaste 30 åren och detta beror delvis på att arten flyttat in i städer, där den har färre fiender.

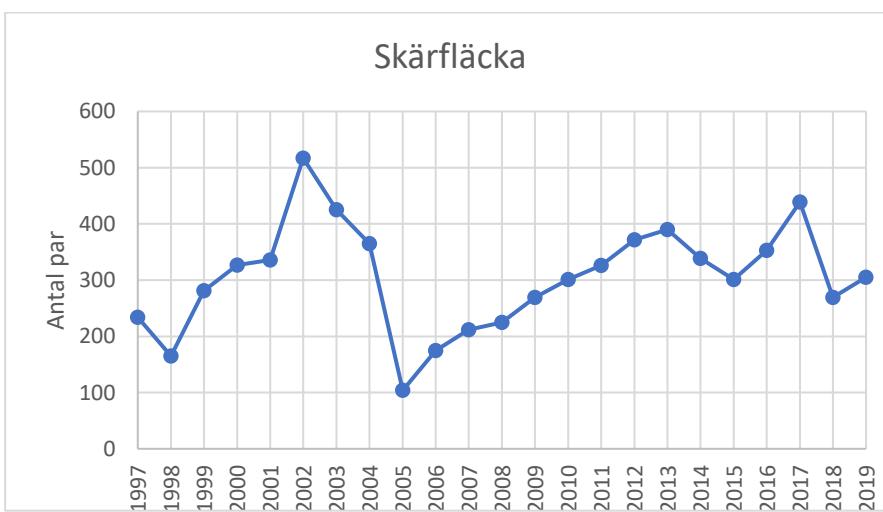
Figur 21. Antalet häckande par strandskata i vårt område 1997–2019.

Skärfläcka *Recurvirostra avosetta* 305 par

Foto: Mattias Ullman

Ökade i år med nästan 50 par. De lokaler som ökade mest var Norra Flommen, Eskilstorps holmar och Knösen, medan däremot Lilla Hammars näs gick dåligt. Sågs i år totalt på 8 lokaler, men Norra Flommen och det el-instängslade området där är överlägset bäst med mer än 75 % av paren. Vid Landgrens holme (Norra Flommen) har människan hjälpt till med att inhägna området med ett ca 4 km långt elstaket, för att hålla räv, grävling och liknande predatorer borta. Detta har haft positiv effekt både på skärfläcka, tärnor och måsar. En hög andel av den skånska populationen finns i Vellinge. Till skillnad från de flesta strandängsvadare har skärfläckan ökat försiktigt både i Skåne och i Sverige de senaste 30 åren.

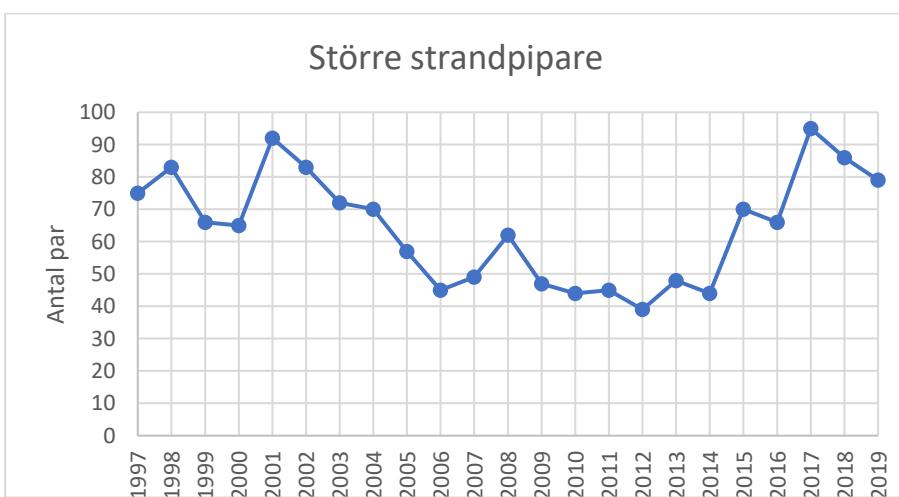
Figur 22. Antalet häckande par skärfläcka i vårt område 1997–2019.

Större strandpipare *Charadrius hiaticula* 79 par

Foto: Mattias Ullman

Minskade lite i år igen generellt, men antalet är ändå relativt bra för de senaste tio åren. De tre bästa lokalerna var samma som 2018; Vellinge och Eskilstorps ängar samt Lilla Hammars näs och arten fanns i år på 13 av våra lokaler. Ökade i år igen kring Flommen. Åtminstone kring Foteviken sågs ganska många ungar i juni. Generellt har arten minskat lite i Skåne under aktuell period.

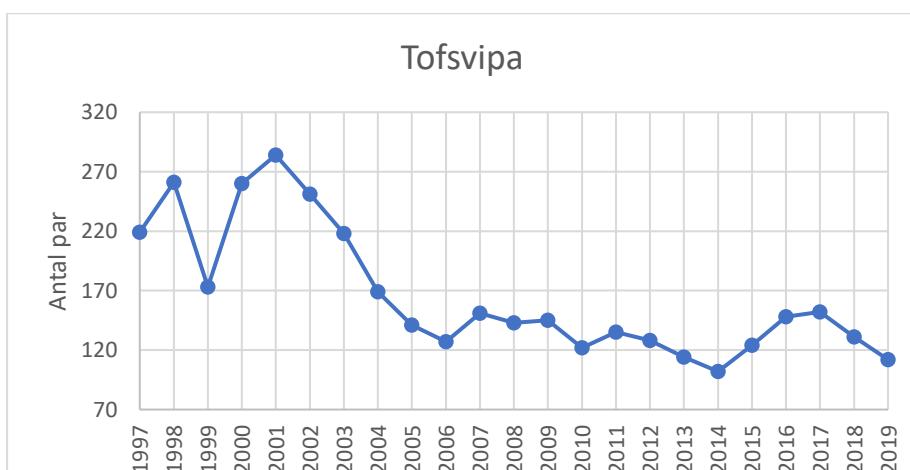
Figur 23. Antalet häckande par större strandpipare i vårt område 1997–2019.

Tofsvipa *Vanellus vanellus* 112 par

Foto: Mattias Ullman

Minskade med ca 15 % jämfört med föregående år. På de flesta lokalerna runt Foteviken minskade arten med något eller några par, men vid Ängsnäset ökade den faktiskt lite. Noterades totalt på tolv lokaler, med högst antal på Vellinge och Eskilstorps ängar. Vår och sommar bjöd på värme och regn i lagom dos och ganska många unga viper sågs, åtminstone i kärnområdet kring Foteviken. Generellt har arten minskat rätt kraftigt både i Skåne och Sverige under aktuell period, i vissa områden med nästan 50 %. Kanske har arten svårt att anpassa sig till det moderna och storskaliga jordbruket.

Figur 24. Antalet häckande par tofsvipa i vårt område 1997–2019.

Sydlig kärrsnäppa *Calidris alpina schinzii* 8 par

Foto: Mattias Ullman

Precis samma antal par och samma lokaler som förra året; med fem par på Eskilstorps ängar, två på Vellinge ängar och ett på Lilla Hammars näs. På Vellinge ängar häckade en hona framgångsrikt med två olika hanar, vilket är ovanligt. På Eskilstorp blev tyvärr de flesta eller alla paren prederade (troligen av kråkfåglar). Årets åtta par måste jämföras med 38 par år 2005 och 76 par år 1997 i samma inventering. I början på 1990-talet uppskattades dessutom populationen i vårt område till 120 par. Nästan hela den skånska populationen finns i Vellinge kommun. Den sydliga kärrsnäppan är upptagen i kategorin akut hotad (CR) på den svenska rödlistan (Westling 2015). En viss skyddsjakt på räv, grävling och kråkfåglar tillåts nu också av Länsstyrelsen Skåne i ett sista (!?) försök att rädda kärrsnäpporna.

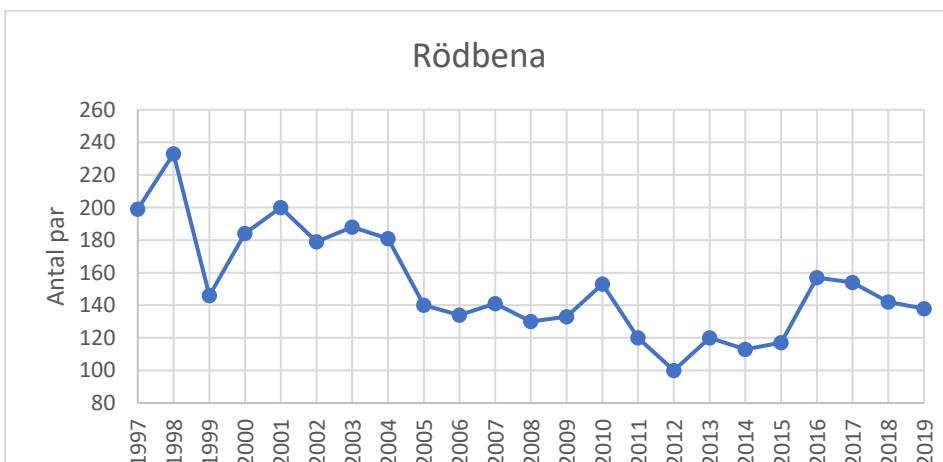
Figur 25. Antalet häckande par sydlig kärrsnäppa i vårt område 1997–2019.

Rödbena *Tringa totanus* 138 par

Foto: Mattias Ullman

Minskade marginellt jämfört med förra året, men noterades fortfarande på 12 av våra lokaler. Foteviken och Norra Flommen, står för en mycket stor del av beståndet hos oss. Vid Vellinge ängar ökade arten igen i år och de fick dessutom ut många ungar där. Trenden påminner annars om trenden för tofsvipa och större strandpipare, med liknande biotopval. Arten har generellt minskat en aning i Södra Sverige de senaste 30 åren.

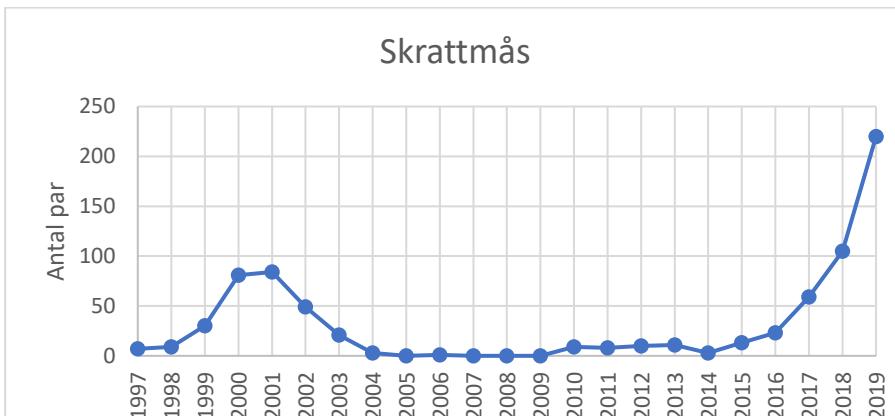
Figur 26. Antalet häckande par rödbena i vårt område 1997–2019.

Skrattmås *Larus ridibundus* 220 par

Foto: Mattias Ullman

Ökade kraftigt igen och beståndet är faktiskt dubblerat jämfört med förra året. Även i år fanns samtliga par av denna kolonihäckare vid Norra Flommen och årets siffra är den högsta någonsin. Så sent som 2014 var antalet nere i fyra par, därefter har den ökat tydligt fem år i rad och detta kan vi tacka det "el-instängslade" området kring Landgrens holme för. Måsarnas närvaro vid Norra Flommen är troligen till gagn för tärnorna också. Generellt har skrattmåsen minskat kraftigt i Skåne och Sverige sedan 1960- och 70-talen, men varit relativt stabil de senaste 20 åren. T.ex. beräknades populationen i Skåne ligga på 29 000 par år 1970, men vid den stora inventeringen 2012 var antalet bara ca 3 000 par. De flesta skrattmåsar häckar normalt på småöar i insjöar.

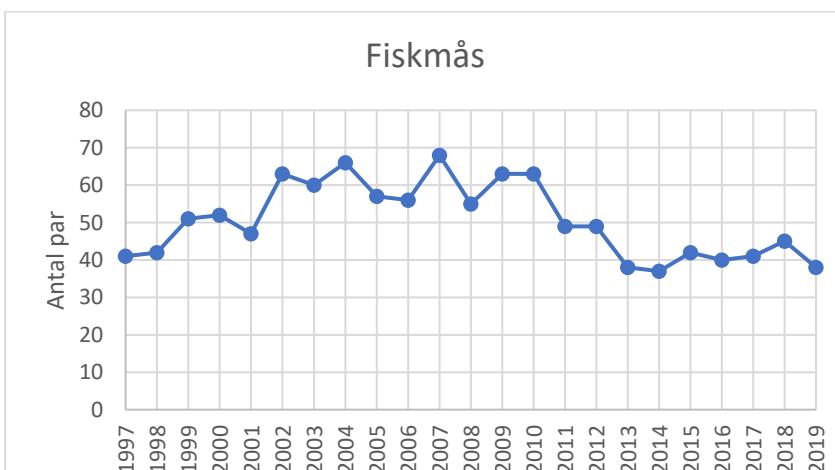
Figur 27. Antalet häckande par skrattmås i vårt område 1997–2019.

Fiskmås *Larus canus* 38 par

Foto: Mattias Ullman

Noterades i år på en lokal mer än förra året, men den minskade på den viktigaste lokalen, Lilla Hammars näs och det ledde också till att den minskade totalt. Trenden har varit stabil de senaste åtta åren, men arten har minskat med ca 20 % sedan början på 2000-talet. Förhoppningsvis kan arten fortsätta öka vid t.ex. Norra Flommen. Trenden har varit stabil i Skåne under aktuell period och i likhet med t.ex. strandskata har denna klassiska strandängsart etablerat sig även i stadsmiljöer, där den slipper hot från räv, grävling och rovfåglar.

Figur 28. Antalet häckande par fiskmås i vårt område 1997–2019.

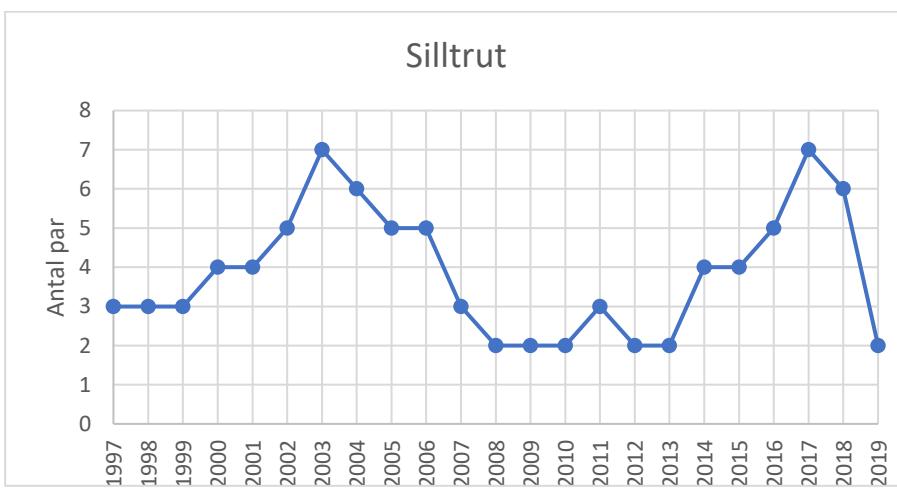
Silltrut *Larus fuscus* 2 par

Foto: Mattias Ullman

Minskade i år igen och nu finns endast 2 par kvar ute på Eskilstorps holmar. De flesta häckande arter ute på dessa öar har nu gått dåligt två år i rad, troligen på grund av rävens närvaro. Silltruten är generellt stabil eller svagt ökande i vår serie, samtidigt som gråtruten minskat med mer än 80 % på samma lokal. Silltrutens ökning beror dock troligen inte på god ungfågelsproduktion, utan snarare på invandring från andra lokaler, då den västliga silltruten (raserna *intermedius* och *graellsii*) ökar kraftigt i Nordvästeuropa.

Silltruten är upptagen i kategorin nära hotad (NT) på den svenska rödlistan (Westling 2015).

Figur 29. Antalet häckande par silltrut i vårt område 1997–2019.

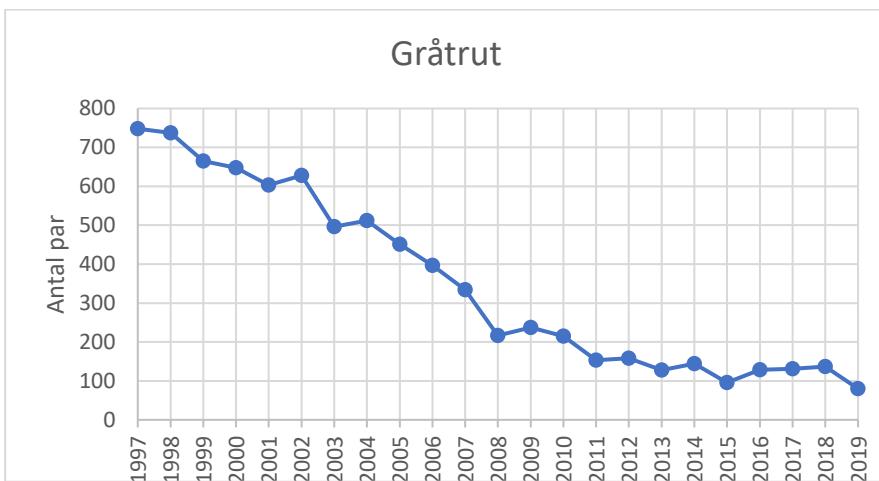
Gråtrut *Larus argentatus* 80 par

Foto: Mattias Ullman

Samtliga 80 par fanns i år ute på Eskilstorps holmar och arten minskade tydligt igen. Den kraftiga minskningen tros bero på att mycket få ungar överlever den första sommaren pga. födobrist eller kanske att äggen (vissa år) äts upp av räv. Ändrade näringsförhållanden i Östersjön under de senaste 30 åren (övergödning, lägre salthalt och högre havstemperatur på vintern) verkar ge sämre förutsättningar för trutarnas föda i havet.

Gråtruten är upptagen i kategorin sårbar (VU) på den svenska rödlistan (Westling 2015).

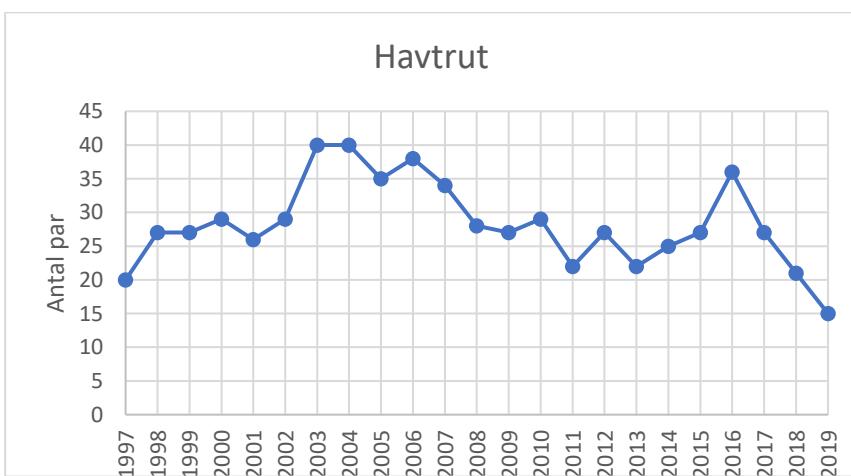
Figur 30. Antalet häckande par gråtrut i vårt område 1997–2019.

Havstrut *Larus marinus* 15 par

Foto: Mattias Ullman

Likt alla andra arter ute på Eskilstorps holmar minskade även havstruten i år. Minskningen var väsentlig, ned till 15 par. En räv fanns ute på holmarna under häcktid och troligen har inga unga trutar alls blivit flygga i år. Havstruten har haft en relativt jämn nivå med 20–40 häckande par under hela vår serie, men har nu minskat svagt tre år i följd. I likhet med gråtrut finns i princip hela vårt bestånd ute på Eskilstorps holmar. Varför havstrutens bestånd är relativt stabilt medan gråtrutens (med liknande häckmiljö och födoval) minskat med över 80 % är oklart. Kanske är havstruten bättre på att predra andra arter, vilket ger föda åt ungarna eller så sker inflyttning av adulta fåglar från andra områden.

Figur 31. Antalet häckande par havstrut i vårt område 1997–2019.

Skräntärna *Sterna caspia* 1 par

Foto: Mattias Ullman

Som vanligt numera fanns ett par på Eskilstorps holmar, men de fick troligen inte ut någon unge i år (kanske på grund av predation från räv). I västra Sverige är detta troligen det enda häckande paret under de senaste åren, men enstaka år har även försök gjorts på Måkläppen. I övriga Skåne finns arten endast i skärgården norr om Åhus, där den minskat kraftigt och numera bara finns med enstaka par. I vår serie har den noterats med 0–2 par under alla år sedan 1997. Under denna period har den uteblivit fem av åren, senast 2009. Skräntärnan har tyvärr minskat kraftigt i hela Östersjöområdet de senaste 30 åren, även om minskningen bromsats de senaste tio.

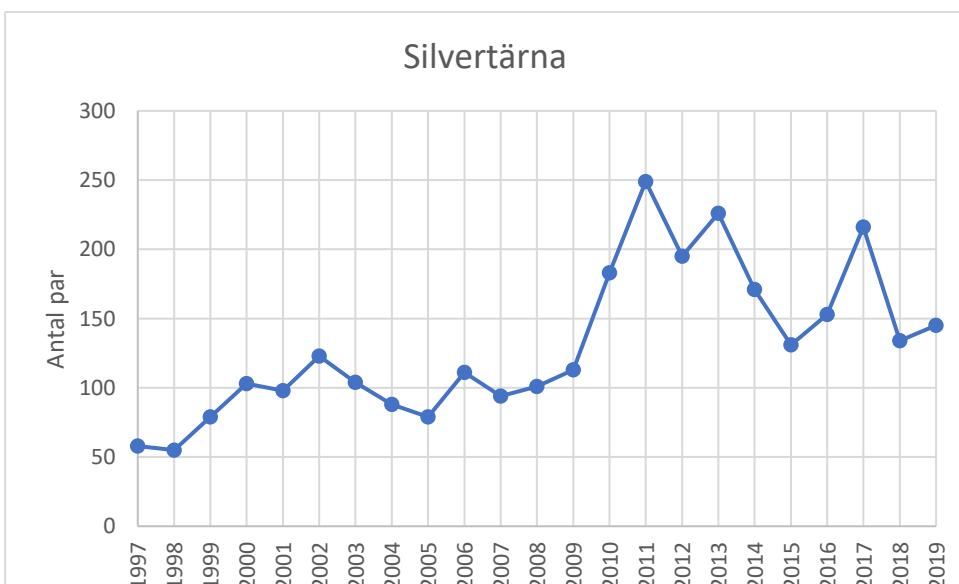
Skräntärnan är upptagen i kategorin nära hotad (NT) på den svenska rödlistan (Westling 2015).

Silvertärna *Sterna paradisaea* 145 par

Foto: Mattias Ullman

Ökade i år med 11 par totalt. Notabelt var att många par tycks ha bytt lokal från Näsholmarna (förra året) till Eskilstorps holmar i år, då den senare var klart bästa lokal med 80 par. Troligen var det inget bra häckutfall i år heller dock. Antalet par, 22, vid Norra Flommen var det samma som förra året (där andra tärnarter har ökat tydligt). Årets siffra bra i ett längre perspektiv. Har generellt ökat i hela Sverige under aktuell period.

Figur 32. Antalet häckande par silvertärna i vårt område 1997–2019.

Fisktärna *Sterna hirundo* **2 par**

Foto: Mattias Ullman

Ökade med ett par jämfört med förra året och 2 par fanns nu vid Norra Flommen tillsammans med 3 andra arter tärna. Detta är alltså ytterligare en av frukterna som det "el-instängslade" området kring Landgrens holme medfört.

Kentsk tärna *Thalasseus sandvicensis* **104 par**

Ungfågel av kentsk tärna. Foto: Mattias Ullman

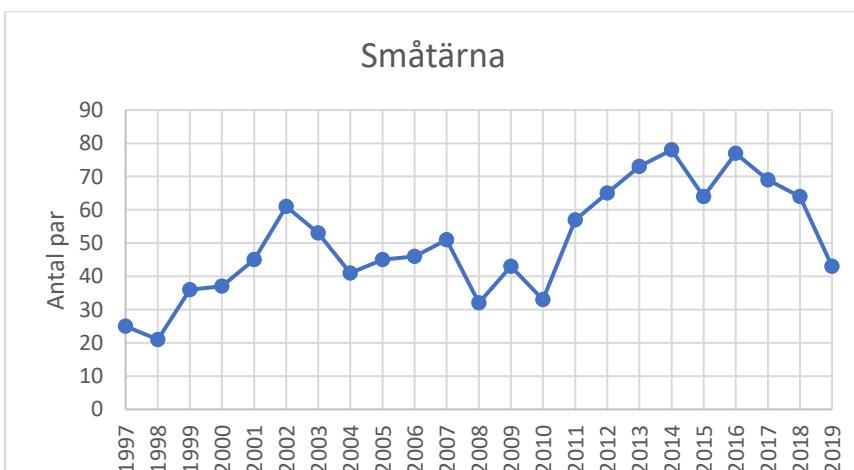
Det var mycket glädjande med inflyttningen av kentska tärnor vid Norra Flommen förra året (då 12 par). Nu är de etablerade på allvar! I år steg nämligen antalet till (otroliga) 104 par! På Landgrens holme (innanför elstängslet) ligger tärnorna mycket tätt i en koloni och ruvar. Så länge elstängslet funkars slipper de t.ex. räv och grävling. Predatorer som kråkfåglar och rovfåglar klarar tärnorna och skrattmås normalt att köra bort. Sålunda blev också häckningsutfallet på lokalen bra. Kentska tärnan var förra året ny på vår inventering, men i mitten på 1900-talet fanns kolonier (max 260 par) både på Mäkläppen och på holmar i Foteviken. Under 2000-talet har kentska tärnan i Skåne i princip bara häckat i nordöstra delen av landskapet (undantaget några par i Malmö hamn enstaka år). Arten kräver normalt att det finns en skrattmåskoloni i närheten för att den ska vilja häcka.

Småtärna *Sterna albifrons* 43 par

Foto: Mattias Ullman

Minskade med nästan 30 % jämfört med förra året och det var framför allt Hammars näs som tappade många par (möjligtvis på grund av räv där ute). Detta var dessutom tredje året i rad som arten minskat i vår inventering. Beståndet på Näsholmarna har halverats de senaste åren och i år fick de troligen inte ut några ungar alls där ute. Bästa lokal nu var Norra Flommen med 22 par och man får förmoda att ganska många av dessa var inflyttade från Näsholmarna. I likhet med övriga tärnarten var häckningsutfallet i år bra vid Norra Flommen. Vid senaste stora häckfågelinventeringen i Skåne beräknades antalet par vara ca 130, så en hög andel finns alltså i Vellinge kommun. Småtärna är upptagen i kategorin sårbar (VU) på den svenska rödlistan (Westling 2015).

Figur 33. Antalet häckande par småtärna i vårt område 1997–2019.

Våra lokaler

Som vanligt inventerades 15 olika lokaler och som vanligt skiljer de sig markant gällande häckande fåglar. Under ett flertal år i rad tidigare har Eskilstorps holmar stått i särklass vad det gäller antalet häckande individer. Men eftersom de flesta arter där ute minskat tydligt 2 år i rad (tex skarv, trutar och ejder) har nu lokalen Norra Flommen seglat upp som den mest "individrika" i vår inventering. Faktum är att antalet individer ute på Eskilstorps holmar mer än halverades jämfört med förra året. Vid den el-instängslade lokalen Norra Flommen har istället tärnor och vissa vadare (framför allt skärflicka) ökat tydligt de senaste åren. Att slippa rävar och grävlingar betyder otroligt mycket för häckningsframgången för den här typen av arter och elstängslet ger dem på detta sätt en slags ö-effekt.

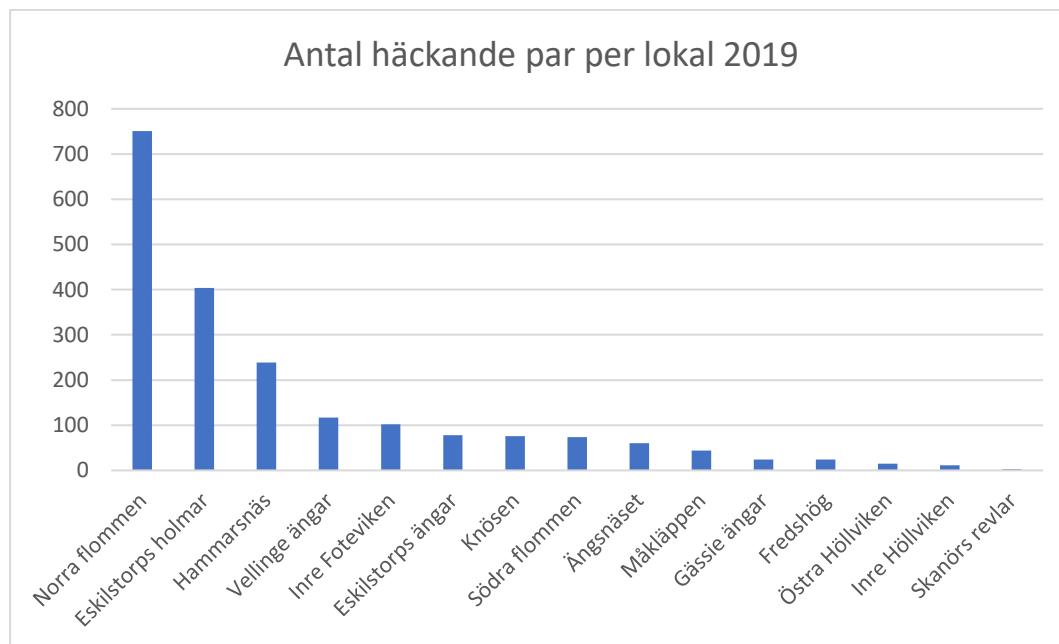
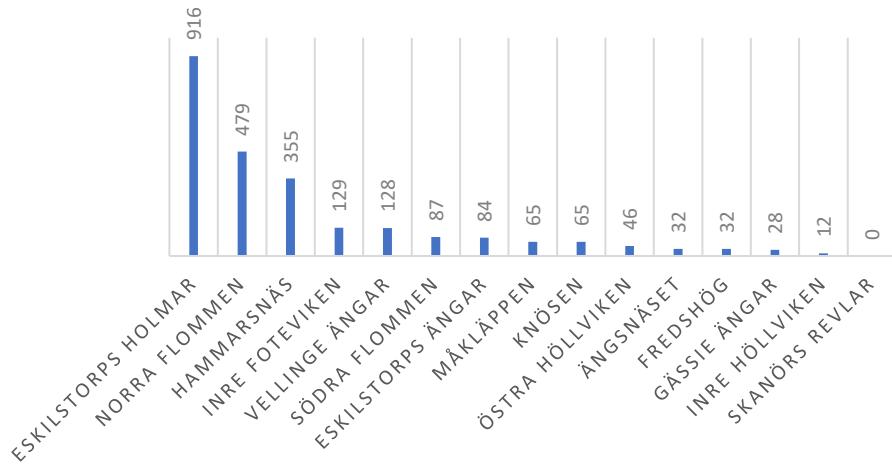

Fig 34 Antalet häckande strandängsfåglar per lokal 2019. Norra Flommen var klart bäst i år. Eftersom det var ovanligt stora förändringar jämfört med förra året bifogas även diagrammet för 2018 (nedan).

ANTAL HÄCKANDE PAR PER LOKAL 2018

Figur 35. Antalet häckande strandängsfåglar per lokal 2018. Eskilstorps holmar stod som vanligt i särklass gällande antalet individer förra året.. Ingen enda häckande fågel noterades på Skanörs revlar. Även i Inre Höllviken var mycket dåligt 2018, möjligt beroende på att många hundar dagligen springer i detta område.

Förslag till åtgärder för strandängsfåglarna

Förslag på åtgärder som skulle kunna förbättra förutsättningarna för de kusthäckande fåglarna är överlag de samma som i föregående rapport (Ullman 2017):

- (1) Lägga ut spillsäd/mat till kråkfåglarna på några olika ställen öster om Foteviken under perioden slutet av april – början av juni. I nuläget äts en hög andel av vadaräggen upp av kråkfåglar. Detta drabbar framför allt kärrsnäppan.
- (2) Öka betestrycket på Lilla Hammars näs.
- (3) Återinföra bete av strandängarna längs västra delen av Inre Foteviken.
- (4) Tillföra material till de mindre holmarna vid Eskilstorps holmar.
- (5) Se till att skyltningen av reservat med beträdnadsförbud utökas väsentligt. Betydligt fler skyltar behövs och de behöver dessutom placeras så att de är väl synliga.
- (6) Predationshämmande åtgärder bör fortsätta (framför allt med jakt på räv, grävling och kråkfåglar kring Foteviken).
- (7) Åtgärder som kan minska predationstrycket på Måkläppen, gäller troligen främst förekomst av rödräv.

- (8) Ytterligare naturvårdsvakter behövs för att informera och se till att regler inom naturreservaten efterföljs.
- (9) Sätta upp ytterligare dämmen på de olika vadarängarna runt Foteviken. Några dämmen har satts upp på Vellinge ängar (för att hålla kvar vatten längre i skonor och pölar) med positiv effekt. Ytterligare dämmen är önskvärda.
- (10) Ta ner eller stänga igen de tornfalksholkar/häckningar som finns kring Foteviken. På 1980-talet sattes ett antal holkar upp i området för tornfalkens skull. Ingen insåg då riktigt att dessa tornfalkar skulle livnära sig på vadarungar på somrarna.
- (11) Hävda holmen i Inre Foteviken och tillföra material för att höja den några decimetrar.

Predation, skyddsjakt och dämmen

Förekomsten av en art och storleken av dess population är beroende av att dess habitat och födoresurs inte försvinner samt att deras reproduktion och immigration motsvarar deras mortalitet och emigration.

Predation på ägg och kycklingar kan vara en avgörande faktor för om en population minskar. Vid hög predation på ägg och kycklingar blir reproduktionen för låg för att kompensera för de gamla fåglarnas mortalitet. Störning kan ha liknande effekter, speciellt vid dåligt väder då ägg och ungar kan kylas ned snabbare. Immigration kan kompensera för otillräcklig reproduktion.

Eftersom flera arter inom området långsiktigt har minskat, sammantäller vi observationer av predatorer under häckningsperioden. Potentiella predatorer som observerats inom inventeringsområdet under åren 2016–2018 var: rödräv, grävling, mink, skogsmård, katt, hund, igelkott, trana, gråhäger, havsörn, brun kärrhök, glada, ormvråk, pilgrimsfalk, lärkfalk, tornfalk, gråtrut, havstrut, fiskmås, korp, kråka, råka, kaja och skata. Framför allt de markhäckande vadarna har som enda skydd för sina ägg att de är gömda i gräs eller nära tång och tuvor. Om bona blir funna av räv, grävling och kråkfåglar har dessa fåglar normalt inget att sätta emot och äggen blir uppätna. Tofsvipor är relativt tuffa och de brukar kunna köra bort enstaka kråkfåglar genom snabba och envisa flygattacker. De små vadarna, framför allt kärrsnäppa (och i viss mån större strandpipare) försöker därför ofta lägga sina bon relativt nära vipornas. Under vissa dagar kan det uppehålla sig mer än 100 kråkfåglar samtidigt och systematiskt gå fram och tillbaka över strandängarna i jakt på ägg, fågelungar och annat. Då kan vadarna inte freda sig och naturligtvis inte heller när räven eller grävlingen kommer. Ett normalt år blir lite mer än hälften av äggen hos dessa vadare uppätna under de 21–28 dagar som föräldrarna ruvar. Under vissa år då projektet även använt övervakningskameror nattetid har det visat sig att en ensam räv eller grävling på t.ex. Eskilstorps eller Vellinge ängar kan gå runt några timmar och länsa så mycket som 80 % av de aktiva bona på ägg. Då flera av vadararterna, mest akut den sydliga kärrsnäppan, minskat drastiskt de senaste 30 åren, har Länsstyrelsen Skåne beslutat om viss skyddsjakt (på räv, grävling och vissa kråkfåglar) i de viktigaste områdena.

Under år 2017 fångades (i fällor) och avlivades hela 15 grävlingar kring Vellinge ängar. År 2018 var motsvarande siffra 3 och i år 5 grävlingar (varav ingen var lakterande). För vadarna (framför allt för kärrsnäppan) är istället kråkfåglarna de värsta fienderna, då de ibland går omkring, nästan systematiskt, i stora flockar ute på de kortbetade strandängarna och letar efter fågelägg och annan mat. Av sex kontrollerade kärrsnäppebon år 2018 prederades samtliga sex och funna äggskal intill boet indikerar starkt att de blivit uppätna av kråkfåglar. Med tanke på att den sydliga kärrsnäppan minskat med mer än 90 % på ca 30 år, ställer man sig förstås frågan om det är

predationen på deras ägg/ungar som ökat i motsvarande grad!? Har fienderna (räv, grävling, kråkfåglar, tornfalk) ökat så pass mycket eller är det så att dessa predatorer idag livnär sig på ägg/fågelungar i högre utsträckning än för 30–50 år sedan? Vi vet att åtminstone kaja och råka ökat. Förändringar inom jordbruket kan också medföra att vissa arter måste hitta föda på nya sätt. Men det kan ju också vara så att födotillgången för vadarungarna blivit sämre, vilket skulle innebära att färre fåglar överlever första sommaren.

Ett annat åtgärdsprogram för den sydliga kärrsnäppan drevs samtidigt (år 2013 – 2018) med denna inventering i Foteviken. I detta projekt kontrolleras ett antal vadarbon (av tofsvipa, rödbena, strandskata, större strandpipare och kärrsnäppa – vilka alla minskat sedan 1980-talet) varje år för att få ett mått på predationen (hur många ägg som blir uppätna under ruvningstiden). Under år 2018 låg predationen på ca 54 % hos 68 kontrollerade vadarbon. Detta är en lite sämre (högre) siffra jämfört med år 2017, men lite bättre än under 2016. Vissa år ligger predationen en bit över 60 %. En fortsatt låg predation är ett måste för att inte den sydliga kärrsnäppan helt ska försvinna. År 2016 fick tio par troligen bara ut en enda flygg ungfågel. År 2017 blev lite bättre och 2–6 ungfåglar blev flygga. År 2018 fick de bara ut 1–2 ungar.

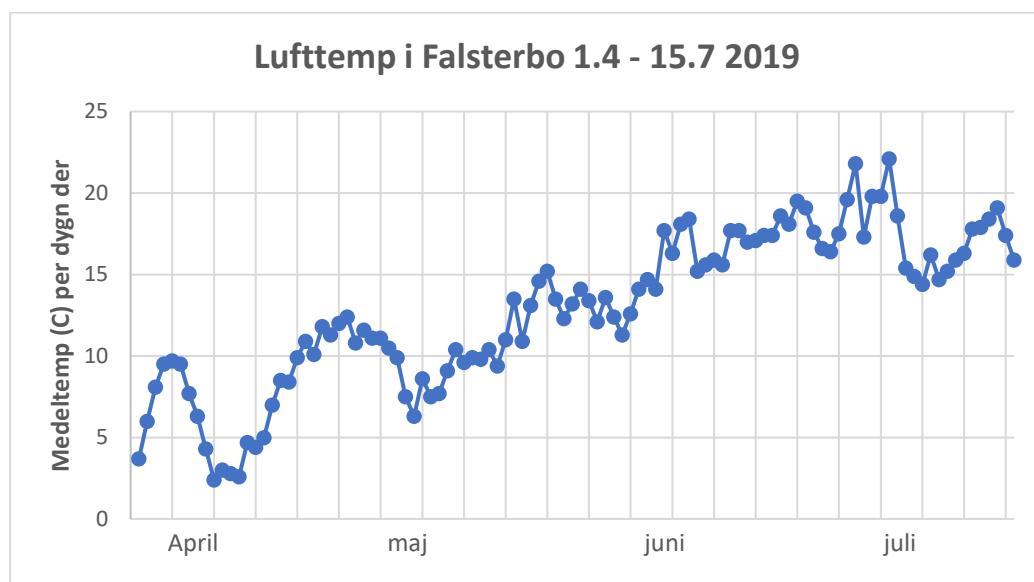
År 2019 fanns inga pengar från Länsstyrelsen för vadarinventering, men med hjälp av pengar från Skånes Ornitolologiska Förening gjordes en mindre inventering runt Foteviken. Den visade att predationen på Vellinge ängar (med ökad skyddsjakt) var lägre än på Eskilstorps ängar. På vellinge ängar kläcktes också 2 kullar med kärrsnäppor.

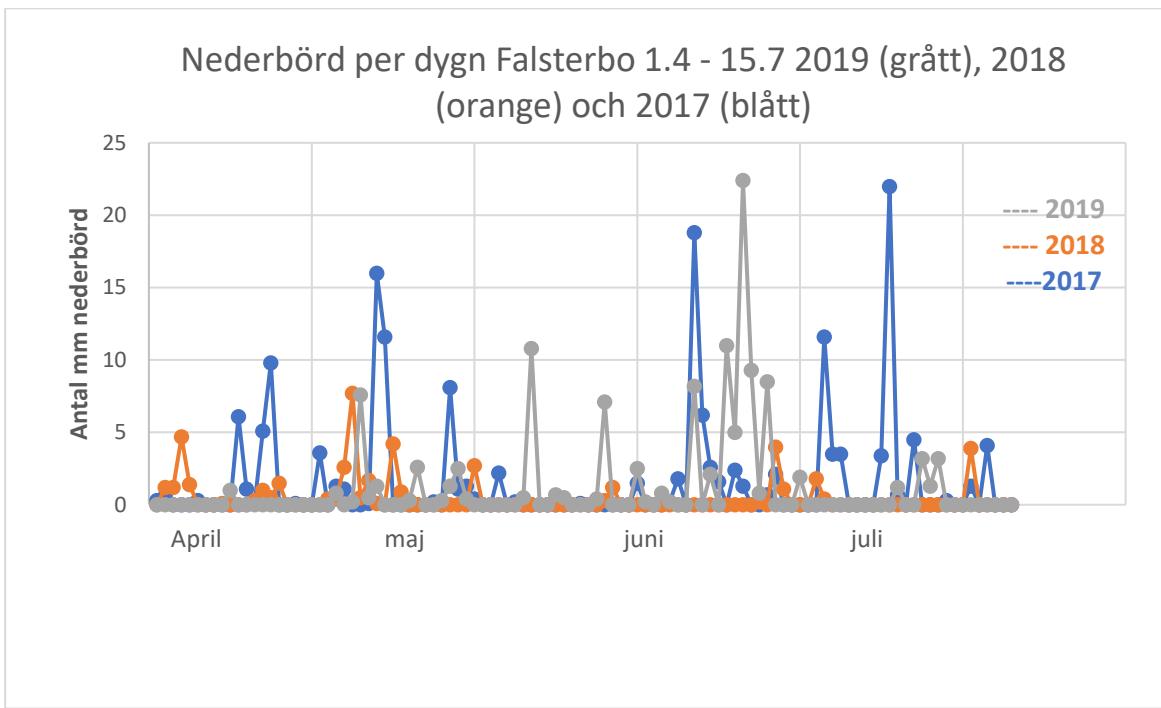
Dämme vid Vellinge ängar. Tillverkat och uppsatt av Peder Clase. Under vårar (maj–juni) med långvariga högtryck utan nederbörd är dessa dämmen guld värdal! Foto: Mattias Ullman

Väder och vattenstånd

Vädret i mars och april var normalt. Våren kom ganska tidigt utan avbrott med snö. En god vattenbuffert fanns på våra strandängar under större delen av april. Därefter var det ganska torrt (men inte alls så extremt som i maj-juni 2018). De dämmen som satts upp, framför allt på Vellinge ängar, hjälpte väsentligt till att hålla kvar vatten i skonor och pölar. I mitten på maj (liksom år 2018) var vattenståndet extremt lågt under flera dagar, vilket ledde till att en räv kunde springa ut på både Näsholmarna och Eskilstorps holmar. Troligen åt den upp i princip alla fågelägg som fanns där ute då och många adulta avbröt sin häckning eller flyttade till annan lokal. På Lilla Hammars näs var betet under vår och sommar nästan obefintligt. Endast ca 5 kor fanns där ute (oklart varför) och gräset växte högt över nästan hela näset. Detta passar inte de strandängshäckande vadarna.

Figur 36. Lufttemperatur per dygn i Falsterbo under vår och sommar 2019. Data från SMHI.

Figur 37. Nederbördsmängd per dygn i Falsterbo under vår och sommar 2019 (i grått), 2018 och 2017. Jämfört med de 2 tidigare åren föll nederbörden mer jämt år 2019, speciellt under maj månad. Detta är förstås bra för fåglarna och naturen. Data från SMHI.

Förändring av habitat

För en generell beskrivning av de olika delområdena hänvisar vi till tidigare rapporter (t.ex. Karlsson & Ehnbom 2013). Bland de största förändringarna av habitatet, som skett sedan 1988, var när Måkläppen övergick från att vara en ö till att bli en landfast rev. Därefter har även det gatt som bildades öster om Nabben minskat i omfattning.

Den andra kraftiga förändringen som iakttagits rör Eskilstorps holmar. Dels har deras form förändrats, dels bedömds de ha förlorat ca 50 % av sin storlek sedan 1988 (Nils Kjellén). Mest anmärkningsvärt är att den bedömda andelen av öarna som är bevuxen med vegetation numera endast utgör en bråkdel av vad den var 1988. Vidare har de inre holmarna vid Eskilstorp nu blivit så låga, att de inte längre är lämpliga som häckningsöar (Nils Kjellén).

Andra, ständigt pågående, förändringar är variationer i betestrycket och att vegetationen i trädgårdar, ridåer och trädungar inom eller i anslutning till inventeringsområdet förändras. Ett exempel där det ur ett vadarperspektiv troligen först skett en försämring och därefter, under de senaste åren, en förbättring gäller betestrycket på Vellinge ängar. Det ökade först, för att under de senaste åren minska.

Tack

Verksamheten finansierades genom anslag från Vellinge kommun till Skånes Ornitologiska Förening/Falsterbo Fågelstation. Vi vill på föreningens, fågelstationens och (framför allt!) fåglarnas vägnar framföra ett varmt tack till våra bidragsgivare.

Stort tack också till:

Inventerarna: Sophie Enbom, Fredrik Haas, Joakim Hagström, Nils Kjellén, Christer Landgren, Claes Larsson, Kerstin Norrman, Mattias Ullman och Peter Öhrström.

Naturvårds vakt: Magnus Svärd.

Landgrens holme: Mikael Kristersson och Olle Andersson (skyddsjakt) samt djurhållare Lars Persson. En särskild eloge går till Mikael Kristersson för idrotts arbete med skötsel av elstängslet.

Fotografier: Mattias Ullman och Magnus Ullman (smådopping) bidrog med fotografier.

Granskning av manus: Lennart Karlsson och Karin Persson

Samt: Skogsstyrelsens arbetslag, Kustbevakningen, Naturistföreningen Svanrevet och Polisen i Vellinge och Malmö.

Referenser

- Bengtsson, K & Green, M. 2013. Skånes fågelatlas. Skånes Ornitolologiska Förening.
- Bengtsson, K. 2007. Vitkindad gås – det rysk/baltiska beståndets expansion. Anser 46: 137–162.
- Bengtsson, K. 2012. Skrattmåsen i Skåne 2012. Anser 51:22–31.
- Eldridge, J., Jones, E., O'Hara, E., Phillips, L. & Silva, J.P. 2007. LIFE and Europe's wet-lands: Restoring a vital ecosystem. (<http://ec.europa.eu/environment/life/publications/lifepublications/lifefocus/documents/wetlands.pdf>)
- Enander, G. & Carlsson, P. 2011. Bildande av naturreservatet Foteviksområdet i Malmö och Vellinge kommuner. Länsstyrelsen Skåne D.nr: 511-50799-06, 1233–220.
- Flodin, L., Larsson, M. & Ottvall, R. 2010. Åtgärdsprogram för bevarande av sydlig kärrsnäppa (*Calidris alpina schinzii*). Naturvårdsverket / Länsstyrelsen i Hallands Län.
- Karlsson, L. & Malmhagen, B. 1997. Inventering av häckande kustfåglar i fem fågelskyddsområden i Vellinge kommun 1988–96. Rapport till Naturvårdsverket. 42 sidor + 3 st. Appendix.
- Karlsson, L. & Ehnbom, S. 2013. Inventering av häckande kustfåglar och övervakning av fågelskyddsområden i Vellinge kommun. Verksamhetsrapport 2013. Länsstyrelsen Skåne.
- Larsson, T. & Lindahl, H. 1989. Svenska våtmarker av internationell betydelse, Våtmarkskonventionen och CW-listan. Naturvårdsverket, Stockholm.
- Olsson, P. 2015. Inventering av häckande kustfåglar och övervakning av fågelskyddsområden i Vellinge kommun. Verksamhetsrapport 2015. Länsstyrelsen Skåne.
- Olsson, P. 2016. Inventering av häckande kustfåglar och övervakning av fågelskyddsområden i Vellinge kommun. Verksamhetsrapport 2016. Länsstyrelsen Skåne.
- Ullman, M & Olsson, P. 2016. Sydlig kärrsnäppa (*Calidris alpina schinzii*) i Foteviksområdet 2016. Rapport till Länsstyrelsen Skåne.
- Ullman, M. 2017. Sydlig kärrsnäppa (*Calidris alpina schinzii*) i Foteviksområdet 2017. Rapport till Länsstyrelsen Skåne.
- Ullman, M. 2017. Inventering av häckande kustfåglar och övervakning av fågelskyddsområden i Vellinge kommun. Verksamhetsrapport 2017. Länsstyrelsen Skåne.
- R Core Team, (2016). R: A language and environment for statistical computing. RFoundation for Statistical Computing, Vienna, Austria. URL <http://www.R-project.org/>.
- SNV (Statens Naturvårdsverk). 1978. Biologiska Inventeringsnormer (BIN) – Fåglar.
- Walinder, G. & Karlsson, L. 1987. Häckande fåglar i Flommens naturreservat 1984–86. (Summary: Breeding birds in the Flommen Nature Reserve 1984–86.) Anser 26: 179–188.
- Westling, A. (Red.), 2015. Rödlistade arter i Sverige 2015. SLU, Uppsala.
- Wood, S.N. 2006. Generalized Additive Models: An Introduction with R. Chapman and Hall/CRC, London, UK.

Appendix 1

Områdesfördelning för samtliga arter 1997–2018

Inventeringsområden:

FH = Fredshög

ÄN = Ängsnäset

MÅ = Måkläppen

SF = Södra Flommen

NF = Norra Flommen

SR = Skanörs revlar

KN = Knösen

ÖH = Östra Höllviken

HN = Lilla Hammars näs

IF = Inre Foteviken

VÄ = Vellinge ängar

EÄ = Eskilstorps ängar

EH = Eskilstorps holmar

GÄ = Gessie ängar

OBS! Skärfläcka, svartbent strandpipare, kärrsnäppa och småtärna har inventerats i hela Vellinge kommun sedan 1988, likaså har områdena Ängsnäset, Måkläppen, Skanörs revlar, Lilla Hammars näs och Eskilstorps holmar inventerats sedan 1988. Dessa perioder redovisas inte här, uppgifterna finns i tidigare rapporter t.ex. (Karlsson & Ehnbom 2013).

Tabell 1. Resultat av inventeringen 2019 fördelat på arter och lokaler.

	FH	ÄN	MA	SF	NF	SR	KN	IH	ÖH	HN	IF	VÄ	EÄ	EH	GÄ	TOT	Lokaler	FBO	FOT	ÖVR		
Krötkran <i>Cygnus olor</i>	1	3	3	5	4	2	1	1	1	1	1	7	29	10	17	10	2					
Gådås <i>Anser anser</i>		2				4	3	3	2	1	1	2	17	11	9	8	0					
Vätkindad gås <i>Branta leucopsis</i>							1	1	1	1	1	4	4	0	4	0						
Gravänd <i>Tadorna tadorna</i>	10	3		4	7	10	3	4	14	37	10	5	5	112	11	27	71	14				
Björland <i>Anas penelope</i>														0	0	0	0	0				
Skärrerand <i>Anas strepera</i>	1	2	1						4	5	1	14	5	3	10	1	1	0				
Kricka <i>Anas crecca</i>									1	1	1	2	3	0	2	0	0					
Gåsland <i>Anas platyrhynchos</i>	6	10	5	21	62	2	25	2	5	10	2	1	6	2	159	13	125	26	8			
Sjärtand <i>Anas acuta</i>												0	0	0	0	0	0	0				
Ara <i>Anas querquedula</i>																						
Stjärnland <i>Anas clypeata</i>																						
Vigg <i>Anas fuligula</i>												0	1	0	0	0	0	0				
Elder <i>Somateria mollissima</i>	3	3	1	6				37	1	20	71	9	10	58	3							
Smaragdkräke <i>Mergus serrator</i>												3	20	6	2	18	0	0				
Rapptröna <i>Perdix perdix</i>												0	0	0	0	0	0	0				
Smödopping <i>Acryphoecetes rufulollis</i>												2	2	2	2	0	0	0				
Gråhakededopping <i>Podiceps grisegena</i>												1	1	1	0	0	0	0				
Slorskav <i>Phalacrocorax carbo sinensis</i>												145	145	2	0	145	0					
Brun kälthök <i>Circus aeruginosus</i>																						
Vattenrall <i>Rallus aquaticus</i>												1	2	2	1	1	0					
Rörröna <i>Gallinula chloropus</i>												1	2	2	2	0	0	0				
Sotthona <i>Fulica atra</i>												15	4	24	7	1	1	1	0			
Strandskata <i>Haematopus ostralegus</i>		1	4	8	9	12	4	2	1	17	9	6	3	7	2	85	14	39	44	2		
Skärfäcka <i>Recurvirostra avosetta</i>		2		3	245		15	9	9	6	3	22	3	205	9	265	40	0	0			
M. strandpipare <i>Charadrius dubius</i>																0	0	0				
Sl. strandpipare <i>Charadrius hiaticula</i>																						
Svartbent strandpipare <i>Ch. alexandrinus</i>																						
Tofsvipa <i>Varellus varellus</i>	1	1	8	1	6	1	3					14	3	21	17	1	2	79	12	20	58	1
Kärrsnäppa <i>Calidris alpina schinzii</i>	10	3	1	7	8	1	3	9	14	23	22	11	112	12	30	79	3	0	0			
Brushane <i>Philomachus pugnax</i>												1	2	5	8	3	0	8	0			
Erkelbeckkasin <i>Gallinago gallinago</i>												0	0	0	0	0	0	0	0			
Slorspov <i>Numerius arquata</i>												0	1	0	0	0	0	0	0			
Rödbena <i>Tringa totanus</i>		5	1	15	5	1	30	11	41	21	2	6	138	12	26	111	1					
Skrattmås <i>Larus ridibundus</i>				220								220	1	220	0	0	0					
Fiskmås <i>Larus canus</i>				1	5		3	23	1		5	38	5	6	29	3						
Silltrut <i>Larus fuscus</i>												2	2	1	0	2	0	0				
Gåtrut <i>Larus argentatus</i>												80	80	1	0	80	0	0				
Havstrut <i>Larus marinus</i>												15	15	2	0	15	0	0				
Skrattåtta <i>Sterna caspia</i>												1	1	1	0	1	0	0				
Silveråtta <i>Sterna paradisaea</i>												40	80	145	4	25	120	0				
Fiskåtta <i>Sterna Hirundo</i>												2	2	1	2	0	0	0				
Kentisk åtta <i>Thalasseus sandvicensis</i>												104	104	1	104	0	0	0				
Småskärråtta <i>Sterna albifrons</i>	1	1	4		22							15	43	5	27	15	1	0				
Gjällåtta															3?	0	0	0	0			
SLIMMA	24	60	44	74	751	3	76	11	15	239	102	117	78	404	24	2022	1019	964	39			
Äter	44	44	44	44	44	44	44	44	44	44	44	44	44	44	34		25	28	11			

Tabell 1. Resultat för alla arter, samtliga lokaler år 2019.

Tabell 1. Resultat av inventeringen 2018 fördelat på arter och lokaler.

	FH	ÄN	MA	SF	NF	SR	KN	IH	ÖH	HN	IF	VÄ	EÄ	EH	GÄ	TOT	Lokaler	FBO	FOT	ÖVR
Kröksvan <i>Cygnus olor</i>	2	4	3	8	4	1	2	1	1	10	36	10	19	14	3					
Grågås <i>Anser anser</i>		1			1	1	7	8	1	3	2	1	1	1	3	30	11	17	12	
Vitkindad gäss <i>Brania leucopsis</i>					1		7		3	1	4	4	9	4	1	8	0			
Grahand <i>Tadorna tadorna</i>	10		2	3	7	11		12	8	51	10	4	2	120	11	23	75	22		
Bläckand <i>Anas penelope</i>															0	0	0	0		
Snatterand <i>Anas strepera</i>	1		1						2	4	1		9	5	1	7	1			
Kricka <i>Anas crecca</i>									1	2	1		4	3	0	4	0			
Gräsand <i>Anas platyrhynchos</i>	8	5	3	28	46	15		3	7	16	2	1	3	2	139	13	97	31	11	
Stjärland <i>Anas acuta</i>														0	0	0	0	0		
Änta <i>Anas querquedula</i>													1	1	1	0	1	0		
Skredand <i>Anas clypeata</i>				3				2	4	1		1	11	5	3	8	0	0		
Vigg <i>Anhima fuligula</i>													2	1	2	0	0	0		
Elder <i>Somateria mollissima</i>	5	6	5	2		3	32	2	1	44	100	9	13	79	8					
Smalskrake <i>Mergus serrator</i>		2	1	1		8	1		6	0	19	6	4	2	0	0	0	0		
Rappföna <i>Perdix perdix</i>											0			0	0	0	0	0		
Smaldroppning <i>Tachybaptus ruficollis</i>	2		2								4	2	4	2	0	0	0	0		
Gråhakedopping <i>Podiceps grisegena</i>	1										1	1	1	1	0	0	0	0		
Storskarv <i>Phalacrocorax carbo sinensis</i>											649	663	2	0	0	663	0			
Brun kärnök <i>Circus aeruginosus</i>											1	1	0	1	0	0	0	0		
Vattenrall <i>Rallus aquaticus</i>	2										1	3	2	2	1	0	0	0		
Röröna <i>Gallinula chloropus</i>											2	2	2	0	0	0	0	0		
Sotona <i>Fulica atra</i>											51	6	50	0	1					
Strandskata <i>Haematopus ostralegus</i>																				
Skräckaka <i>Recurvirostra avosetta</i>	2	2	8	6	12	4	2	3	14	9	10	5	6	1	84	14	34	45	5	
Mj. strandpipare <i>Charadrius dubius</i>				11	202	10		28	6	3	1	6	1	269	9	225	44	0		
Sl. strandpipare <i>Charadrius hiaticula</i>	1	3	8	3									0	0	0	0	0	0		
Svartbent strandpipare <i>Ch. alexandrinus</i>													2	86	12	15	69	2		
Tofsvipa <i>Vanellus vanellus</i>	1	5	4	2	8	8	10	14	17	25	26	2	2	0	0	0	0	0		
Kärnsräppa <i>Calidris alpina schinzii</i>											11	131	12	27	93	11				
Brustlane <i>Philonachus pugnax</i>											0	8	3	0	8	0	0	0		
Enkelebeckasen <i>Gallinago gallinago</i>												0	0	0	0	0	0	0		
Storsporv <i>Numerius aquata</i>												1	1	0	1	0	0	0		
Rödbena <i>Tringa totanus</i>	5	2	16	6	1	4	32	9	38	21	1	7	142	12	30	108	4			
Skrattmås <i>Limosa haemastica</i>					105	5		6	30			105	1	105	0	0	0	0		
Fiskmås <i>Larus canus</i>												3	45	5	6	33	6			
Silflut <i>Larus fuscus</i>												6	6	1	0	6	0	0		
Gråtut <i>Larus argentatus</i>	5											1	7	137	137	1	0	137	0	
Havstrut <i>Larus marinus</i>												20	21	2	0	21	0	0		
Skrattmås <i>Sterna caspia</i>												1	1	0	1	0	0	0		
Skrattmås <i>Sterna paradisaea</i>	3		22						95			14	134	4	25	109	0	0		
Fisktåta <i>Sterna Hirundo</i>												1	1	1	1	0	0	0		
Kentisk tåta <i>Thalasseus sandvicensis</i>	2								14	40		1	64	5	21	41	2	0		
Smarättmås <i>Sterna albifrons</i>												6	3?	0	5	1	0	0		
Guldråda																				
SUMMA	32	32	65	87	479	0	65	12	46	355	129	128	84	916	28	2458	740	1640	78	
Arter	44	44	44	44	44	44	44	44	44	44	44	44	44	44	44	37	26	29	14	

Tabell 2. Resultat för alla arter, samtliga lokaler år 2018.

Kommentarer från inventerare

Eskilstorps holmar:

Öarna har minskat lite ytterligare i storlek. De yttre har blivit något högre centralt men lägre runt kanterna. Mindre vegetation att gömma bon ibland, men lokalt mycket bitterkrassing och taggkörväl på de yttre öarna. De två nordliga inre öarna nu väl låga för häckning. I princip ingen ungproduktion, då långvarigt lågvatten gjorde att räv plundrade totalt. Kråkpredation sannolikt mindre betydelsefull. Förbudsskyltar önskvärt på de yttre öarna! De två stora öarna har nu kanske bara 50 % av ytan när vi började inventera!

Norra Flommen:

Såg en kaja som tog en skärfläckeunge, som sedan rövades av en fiskmås. Tror att elstängslet fungerat bra. Helt torrlagt runt Landgrens holme vid senaste besöket. Mikael Kristersson kan säkert bidra med mer detaljer om häckningsframgång. Mycket svårt att räkna främst bon på Landgrens holme, kan ha medfört något låga siffror.

Lilla Hammars näs:

Bete i sämsta laget på Hammars näs. Inga djur vid sista besöket. På holmarna i stället väl gyttjigt med lite fast vegetation i början av säsongen. Lågt vattenstånd i princip hela säsongen och talrika rävspår visar på hög predation på holmarna. I princip inga tärnungar men mycket bon vid sista besöket. Hyfsat resultat för flertalet vadare. Få andungar utom ejdrar. Tärnorna mer utspridda över holmarna som svar på predationen.

Inre Foteviken:

Sannolikt relativt hög predation av bl. a. kråkor och räv. Inget bete i sydväst för femte året! Gässen håller vissa ytor öppna.

Fårbete i sydost, rätt sent släppta. Gravandsiffran som vanligt troligen för hög.

Inre Höllviken: Rastande hundar springer nästan oavbrutet i området i maj och juni. Det måste vara hopplöst för vadarna att försöka häcka här.

Kämpinge: Både predations- och störningstrycket är rätt stort i området. Inga ejderungar alls i området i år och detta är mycket ovanligt.

Eskilstorps ängar: Relativt torrt här i maj. Häckningsutfall är troligen inte lika bra här som på södra delen av Vellinge ängar.

Östra Höllviken:

22/4 två personer går långt ute på revlarna i Höllviken. Extremt lågt vattenstånd. sjöbotten utanför Höllviken nästan helt utan växtlighet. Bodar och stugor på norra Lilla Hammars näs blir fler och fler.

17/5 Lös hund i anslutning till ängarna där tofsviporna häckar

Två kentska tärnor födosöker regelbundet i inventeringsområdet

Upprensning av fång och växtlighet har gjorts under fiskmåsarnas häckningsperiod, strax före kläckning. En grävare har arbetat runt stenarna som fiskmåsarna brukar häcka på. Samtliga bon är övergivna. Platsen ligger strax öster om den nordöstra kanalpiren.

Det förbud mot som finns mot hundar på Höllvikens strand har överträffats ett stort antal gånger under inventeringarna.